

**Донецька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Н.К. Крупської**

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.
2006 РІК**

Донецьк 2005

ББК 92.5

К 17

**Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області.
2006 рік /** Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Уклад. І.В. Гайдишева. –
Донецьк: Схід. вид. дім, 2005. – 96 с.

Щорічне видання "Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області" містить інформацію про визначні та пам'ятні події історії, політичного, економічного, культурного життя регіону, ювілеї видатних уродженців краю і тих осіб, чиє життя і діяльність пов'язані з Донеччиною. Всі дати наведені за новим стилем.

До окремих дат подаються довідки і списки літератури.

Перелік дат, наданих у "Календарі...", не завжди претендує на повноту і точність, бо має місце різночитання фактичних матеріалів у різних документах і друкованих джерелах.

Дати смерті окремих осіб, включених в календар, не встановлено у зв'язку з відсутністю цієї інформації у друкованих джерелах.

Адресується бібліотечним, музейним, клубним працівникам, вчителям, краєзнавцям та іншим категоріям читачів на допомогу в підготовці до відзначення знаменних і пам'ятних дат.

Зауваження і пропозиції просимо надсилати на адресу: 83055, м. Донецьк, вул. Артема, 84, Донецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. Н.К. Крупської, відділ краєзнавчої літератури та бібліографії.

---

* Матеріали до знаменних і пам'ятних дат державного значення див. у щоквартальному "Календарі знаменних і пам'ятних дат" (К.: Нац. парламент. б-ка).

Укладач:	І.В. Гайдишева
Редактор:	О.В. Рязанцева
Науковий редактор:	О.В. Башун, канд. пед. наук
Комп'ютерний набір:	В.Є. Яковенко

© Донецька ОУНБ
ім. Н.К. Крупської, 2005 р.

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ У 2006 РОЦІ

СІЧЕНЬ

1 - 70 років тому (1936) у Донецьку почали діяти 5 машин таксі.

2 - 60 років від дня народження Ю.О. Скобцова (1946), інженера-фізика, завідувача кафедри автоматизованих систем управління Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, провідного наукового співробітника Інституту прикладної математики і механіки НАН України, члена Міжнародної НТС ІЕЕЕ, члена Російської асоціації штучного інтелекту.

- 60 років від дня народження В.М. Старикова (1946), викладача, артиста оркестру, директора-художнього керівника Донецького обласного театру ляльок, заслуженого працівника культури України, академіка Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності.

3 - 100 років від дня народження О.Г. Стаханова (1906–1977), ініціатора масового руху трудящих за високопродуктивну працю, Героя Соціалістичної Праці.

- 55 років від дня народження О.І. Запольського (1951), засновника камерного оркестру "Віола", заслуженого артиста України. Проживає у Копенгагені біля 10 років.

4 - 80 років від дня народження О.С. Чумака (1926), гірничого інженера, генерального директора НВО з гірничорятувальної справи "Респіратор", кандидата технічних наук, заслуженого шахтаря України, академіка Академії інженерних наук України, нагородженого орденами Жовтневої революції, Трудового Червоного прапора, Пошани, медалями.

5 - 65 років від дня народження В.П. Шевченка (1941), механіка, ректора, завідувача кафедри теоретичної та прикладної механіки Донецького національного університету, викладача вищої школи,

доктора фізико-математичних наук, професора, академіка НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України, голови ради ректорів вузів Донецької області, голови Донецького наукового центру НАН України, Почесного громадянина міста Донецьк, нагородженого орденами Ярослава Мудрого IV і V ступеня.

- 60 років від дня народження О.К. Цимбал (1946), історика, заступника директора Донецького державного академічного театру опери та балету ім. А.Б. Солов'яненка, заслуженого працівника культури України.

7 - 70 років тому (1936) у Донецьку відкрилася шлакова лікарня (тепер лікарня № 6).

7–10 - 70 років тому (1936) у Донецьку проходив Вседонецький зліт стахановців-майстрів видобування вугілля.

8 - 60 років від дня народження В.В. Митрофанова (1946), актора Донецького обласного російського драматичного театру (м. Маріуполь), заслуженого артиста України.

10 - 100 років від дня народження Н.Г. Рахліна (1906–1979), народного артиста СРСР, лауреата державних премій. У 30-ті роки організував і очолив симфонічний оркестр Донецького обласного радіокомітету.

11 - 260 років від часу спорудження (1746) Соборної Свято-Троїцької церкви у Артемівську. Зруйнована.

12 - 65 років від дня народження А.К. Сіменченка (1941), гірничого інженера-механіка, професора кафедри гірничих машин Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора.

13 - 70 років від дня народження В.І. Захарченка (1936), українського письменника. У 60-ті роки працював у редакції газети "Комсомолец Донбасса" (тепер газета "Акцент"). Автор збірок

повістей та оповідань "У п'ятницю після обіду", "Трамвай о шостій вечора", "Стежка", "Мобілізовані", "Дзвінок на світанні", "Брат милосердний"; романів "Клекіт старого лелеки", "Міра милосердя", "Ярмарок" та ін.

14 - 80 років від дня народження В.С. Ахрамєєва (1926), актора Донецького обласного російського драматичного театру (м. Маріуполь).

- 55 років від дня смерті М.О. Ізотова (1902–1951), новатора у вугільній промисловості. Коли був забійником шахти "Кочегарка" (Горлівка), виступив ініціатором навчання молодих робітників кадровими ("Ізотовський рух"). З 1937 року керівник тресту "Орджонікідзевугілля" в Єнакієвому.

16 - 75 років від дня народження В.Р. Рибинця (1931), донецького письменника, лауреата літературної премії ім. В. Шутова. Автор роману-трилогії "Поле хлебное, поле бранное", роману "Близнецы", збірок повістей і оповідань "Кто твой друг", "Отчий дом", "Твой след" та ін.

17 - 75 років тому (1931) засновано Донецьку обласну філармонію. Відбулися перші концерти.

Див.: Грані творчості: До 70-річчя Донецької обласної філармонії // Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області. 2001 рік. – Донецьк, 2000. – С. 32–34.

- 70 років тому (1936) у слов'янське депо надійшли перші 4 могутні паровози серії "ФД".

19 - 70 років від дня народження А.Л. Заруби (1936–1994), донецького письменника. Автор повістей і оповідань "Заветное окно", "Терпкий запах шалфея", "Август в отчем доме", "Живите светло".

20 - 75 років від дня народження В.П. Качалова (1931), режисера Донецького державного академічного театру опери та балету ім. А.Б. Солов'яненка.

21 - 95 років від дня народження І.І. Стебуна (1911–2005), вченого-славіста, літературного критика, професора Донецького національного університету.

- 75 років тому (1931) опубліковано Постанову ЦК ВКП(б) "О Донбассе".

- 70 років від дня народження В.Г. Іванова (1936), українського композитора. Народився у м. Часів Яр.

23 - 100 років від дня народження В.М. Добровольського (1906–1984), українського і російського актора, народного артиста СРСР. У 30-х роках працював у Сталінському музично-драматичному театрі (тепер Донецький обласний академічний український музично-драматичний театр).

- 85 років від дня смерті М.Д. Леонтовича (1877–1921), українського композитора, хорового диригента, музиканта, педагога. Деякий час працював учителем співу в школі на ст. Гришине (тепер м. Красноармійськ).

24 - 75 років від дня народження М.В. Гриня (1931), лікаря, професора кафедри гігієни Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора.

27 - 60 років від дня народження О.М. Маякової (1946), лікаря, головного лікаря Донецького обласного кардіологічного диспансеру, кандидата медичних наук, заслуженого лікаря України.

28 - 55 років від дня народження В.І. Герланця (1951), донецького журналіста, письменника. Автор книг для дітей "Рукавичка", "Необычайные приключения медвежонка Гагагава и Моли", "Сказка о Золотой Чешуйке".

29 - 95 років від дня народження А.А. Шапурми (1911–1987), грецького письменника Приазов'я. Автор віршів, поем, балад, казок

"Кардьяком ту Приазовье", "Край мой Приазовский", "Морской десант", "Гост" та ін.

- 80 років від дня народження Г.Ф. Журавки (1926), журналіста, колишнього завідувача відділу газети "Жизнь", заслуженого журналіста України, нагородженого орденами Великої Вітчизняної війни I ступеня, Трудового Червоного прапора, Червоної Зірки, Пошани, медалями.

31 - 130 років від дня народження О.М. Динника (1876–1950), дійсного члена АН України, заслуженого діяча науки і техніки. Його наукова і практична діяльність була пов'язана з Донецьким гірничим інститутом, де він консультував інженерів, провідних гірничих робітників, читав спецкурси з питань гірничого тиску.

Цього місяця виповнюється:

- 165 років від дня народження А.І. Куїнджі (1841–1910), російського живописця-пейзажиста. Автор творів "Чумацький тракт", "Українська ніч", "Вечір на Україні", "Березовий гай", "Місячна ніч на Дніпрі", "Захід сонця в степу" та ін. Народився у м. Маріуполь.

Див.: Чарівник місячного світла: Цього місяця виповнюється 155 років від дня народження А.І. Куїнджі // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 32–36.

- 65 років від часу (1941), як на шахті "Трудівська" ВО "Донецьквугілля" було видано на-гора перше вугілля.

ЛЮТИЙ

1 - 70 років від часу (1936), як вибійник шахти "Кочегарка" Микита Ізотов встановив новий світовий рекорд – за 6 годин на відбійному молотку дав 607 тонн вугілля.

3 - 90 років від дня народження М.К. Шестакова (1916–1976), Героя Радянського Союзу. Після війни жив і працював у Маріуполі.

- 70 років від дня народження М.Г. Самвеляна (М.Г. Лесіна) (1936–1992), російського письменника. Автор історичних романів "Казачий разъезд", "Московии таинственный посол"; повістей "Альпийский эдельвейс", "Семь ошибок, включая ошибку автора", "Серебряное горло", "Дед боксера", "Век наивности", "Счастливчик Пенкин"; ессе "Пока сердца для чести живы". Народився у м. Єнакієве.

6 - 75 років від дня народження А.Д. Проценка (1931), відомого маріупольського краєзнавця, дослідника історії Маріупольщини.

7 - 95 років від дня народження О.В. Іонова (1911–1976), донецького письменника, фольклориста, літературного критика. Автор повістей "Донецкие рассказы", "Свет шахтера", "Душа шахтера", "Полюшка", "Горная порода", "Жизнь без прикрас"; фольклорних збірок "Песни и сказы шахтеров", "Песни и сказы Донбасса", "Поет душа шахтерская"; нарисів "О писателях и книгах", монографії "Борис Горбатов" та ін.

Див.: Шахтарський фольклорист: 85 років від дня народження О.В. Іонова // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 37–40.

8 - 100 років від часу (1906), як при головній Юзівській лікарні почав працювати рентгенівський кабінет, устаткований на кошти лікаря-хірурга Ф.В. Берві, сина відомого російського соціолога і публіциста В.В. Берві-Флеровського.

14 - 110 років від дня народження А.О. Жданова (1896–1948), радянського державного і партійного діяча. Народився у Маріуполі.

15 - 60 років від дня народження Л.Д. Кириченка (1946), інженера, юриста, генерал-майора, члена Національної спілки журналістів України, автора 18 наукових праць з конституційного права та теорії держави і права, нагородженого Почесною відзнакою МВС України "Закон і честь", відзнакою МВС "За отличие в службе" та іншими відзнаками.

- 60 років від дня народження В.М. Ткаченка (1946), математика-прикладника, завідувача відділу теорії керівних систем Інституту прикладної математики і механіки НАН України.

16 - 85 років від дня народження Є.В. Титова (1921), хіміка, головного наукового співробітника Інституту фізико-органічної хімії та вуглехімії ім. Л.М. Литвиненка НАН України, нагородженого орденом Вітчизняної війни II ступеня, медалями.

17 - 65 років від дня народження Ф.П. Філонова (1941), юриста, викладача вищої школи, полковника міліції, кандидата юридичних наук, професора, члена Спілки юристів-кримінологів України, Асоціації українських правознавців, Асоціації кримінологів України, Академії правових наук.

21 - 130 років від дня народження П.П. Кончаловського (1876–1956), російського живописця, народного художника РРФСР. Автор творів "Автопортрет з дружиною", "Новгородська серія", "Бузок", портретів та ін. Народився у м. Слов'янськ.

- 95 років від дня народження В.С. Торіна (1911–1965), донецького письменника. Автор романів "Донецкий кряж", "Вчера были подростками", повістей і оповідань "Служу в солдатах", "У человека беда", "По зову сердца", "Подвиг Авдея" та ін. Народився у м. Горлівка.

- 70 років від дня народження А.О. Іваненко (1936), лікаря, судинного хірурга, завідувачки судинного відділення Інституту невідкладної та відновлювальної хірургії ім. В.К. Гусака АМН України, кандидата медичних наук, доцента, заслуженого лікаря України, нагородженого орденом Пошани, медалями.

- 65 років від дня народження В.І. Алімова (1941), інженера-металурга, професора кафедри фізичного матеріалознавства Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента Академії гірничих наук України.

22 - 115 років від дня народження В.Я. Чубаря (1891–1936), радянського партійного і державного діяча. З 1911 року працював на заводах Краматорська і Маріуполя. З 1921 року – був головою Центрального правління кам'яновугільної промисловості Донбасу.

- 70 років від дня народження М.С. Луцьова (1936), гірничого інженера, президента регіональної громадської організації "Земляцтво Донбасівців", академіка Російської академії проблем безпеки, охорони та правопорядку, Почесного громадянина міста Донецька, нагородженого орденами Петра Великого I ступеня, Трудового Червоного прапора, "За заслуги" III ступеня, медалями.

23 - 80 років від дня народження К.П. Бочарова (1926), гірничого інженера-електромеханіка, кандидата гірничих наук, лауреата Державної премії СРСР в галузі науки і техніки.

24 - 85 років від дня народження Ф.А. Коцюбинського (1921–1991), українського скульптора, заслуженого діяча мистецтв України. Автор пам'ятника радянським воїнам на Савур-Могилі.

- 75 років від дня народження І.В. Комісарова (1931), лікаря, завідувача кафедри фармакології Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії медичних наук України, нагородженого Грамотою ВР УРСР.

- 65 років від дня народження В.Н. Хохлова (1941), актора вищої категорії Донецького обласного академічного українського музично-драматичного театру, заслуженого артиста України.

- 65 років від часу (1941), як засновано Краматорський завод важкого верстатобудування ім. В.Я. Чубаря (тепер ВАТ "Краматорський завод важкого верстатобудування").

25 - 90 років від дня народження Г.С. Московиченка (1916–1995), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Стародубівка Першотравневого району.

27 - 105 років від дня народження М.С. Гришка (1901–1973), українського співака (баритон), народного артиста СРСР. Народився у м. Маріуполь.

28 - 65 років від дня народження А.М. Ніколаєвського (1941), хіміка, завідувача кафедри фізичної хімії Донецького національного університету, викладача вищої школи, кандидата хімічних наук, професора.

- 60 років від часу (1946), як почалося спорудження Ясинуватського машзаводу (тепер АТ "Ясинуватський машинобудівний завод").

БЕРЕЗЕНЬ

1 - 160 років від дня народження В.В. Докучаєва (1846–1903), природознавця, засновника сучасного наукового ґрунтознавства. У 1892 році організував і очолив експедицію у Великоанадольській степ для випробування різних засобів і прийомів лісового й водного господарства у степах Росії. У 1954 році колишні Оленівські кар'єри перейменовано на м. Докучаєвськ.

Див.: Людина Землі: 150 років від дня народження В.В. Докучаєва // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 41–44.

- 105 років від дня народження П.А. Байдебури (1901–1985), донецького письменника. Автор роману "Вогонь землі", повістей "Таємниця степового шурфу", "Молодой запев", "Зустріч", "Зелене полум'я" та ін.; оповідань і нарисів "Біля врубівки", "На плитах", "Шахта № 10", "Протест", "На оновленій землі" та ін.

Див.: Невтомний трудівник: 95 років від дня народження П.А. Байдебури // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 45–50; Співець землі Донецької: До 100-річчя від дня народження П.А. Байдебури (1901–1985) // Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області. 2001 рік. – Донецьк, 2000. – С. 35–38.

- 90 років тому (1916) у Донецьку розпочалося будівництво азотного заводу (тепер Донецький завод хімреактивів).

3 - 65 років від дня народження Ч.К. Ажиби (1941), торговельного працівника, президента Донецької обласної громадської організації "Ветеран боксу", судді міжнародної категорії, майстра спорту СРСР, чемпіона Грузії з боксу (1964).

- 60 років від дня народження В.І. Валькова (1946), радіофізика, наукового працівника, завідувача відділу магнітних властивостей твердого тіла Донецького фізико-технічного інституту ім. О.О. Галкіна НАН України, доктора фізико-математичних наук.

4 - 80 років від дня народження Н.В. Крахмальової (1926–2003), донецької письменниці. Автор романів "Двое", "Откровение благополучного человека", "Формула жизни"; повістей "Поздняя весна", "Ветер синих высот"; збірок оповідань "Счастливый", "Утренний снег" та ін.

5 - 85 років від дня народження В.В. Титовича (1921), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Донецьк.

- 75 років від дня народження А.Л. Лукіна (1931), архітектора, головного архітектора проектів Державного проектного інституту "Донецькпроект", народного архітектора України, лауреата Державної премії України у галузі архітектури. Нагороджений орденом Пошани, медалями.

- 75 років від дня народження К.В. Силантьєва (1931), українського співака, народного артиста УРСР. Був солістом ансамблю пісні й танцю Київського військового округу. Народився у м. Дружківка.

6 - 70 років від дня народження В.О. Максимовича (1936), лікаря, головного наукового співробітника відділу фізіологічних досліджень науково-дослідного інституту медико-екологічних проблем Донбасу та вугільної промисловості, доктора медичних наук, професора. Нагороджений орденом Пошани.

8 - 65 років від дня народження В.В. Хомутова (1941), оперного, камерного співака, викладача, заслуженого артиста України.

10 - 85 років від дня народження І.С. Рижкова (1921), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Єнакієве.

13 - 70 років від дня народження В.О. Гольцова (1936), інженера-металурга, завідувача кафедри фізики Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, академіка Міжнародної інженерної академії, Міжнародної академії інформації, члена Нью-Йоркської академії наук, голови Міжнародного наукового комітету з водневої обробки матеріалів при Міжнародній асоціації з водневої енергетики.

15 - 90 років від дня народження І.Ф. Ткаченка (1916–1945), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Донецьк.

- 60 років від дня народження В.П. Стасевича (1946), диригента, професора кафедри академічного співу Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва, кандидата філософських наук, професора, заслуженого діяча мистецтв України, дійсного члена Петровської академії наук та мистецтва, лауреата премії ім. М.К. Садовського Національної спілки театральних діячів України.

16 - 135 років від дня народження М.Т. Бурачека (1871–1942), українського живописця-пейзажиста, художника театру, заслуженого діяча мистецтв України. У 1938 році оформлював у Донецьку театральну виставу І. Карпенка-Карого "Наймичка".

18 - 85 років від дня народження Г.М. Мещерякова (1921), водія, Героя Соціалістичної Праці, заслуженого працівника транспорту України, нагородженого орденами Леніна, трудового Червоного прапора, Вітчизняної війни I ступеня, Червоної Зірки, медалями.

19 - 75 років від дня народження Емми Андієвської (1931), члена Національної спілки письменників України. З 1943 року живе і

працює в Німеччині. Авторка збірок поезій "Народження ідола", "Пісні без тексту" та ін.; збірок новел "Подорожі", "Тигри", "Джалапіта"; романів "Геростати", "Роман про добру людину" та ін. Народилася у м. Донецьк.

21 - 100 років від дня народження Л.Ф. Прядкіна (1906–1986), українського кінооператора. Народився у м. Краматорськ.

- 70 років від дня народження Є.В. Саренка (1936–1980), українського графіка-плакатиста. Автор творів "Новий етап в освоєнні космосу", "Щастя, труд, мир", "Земля селянам", "Хай колоситься на землі життя" та ін. Народився у м. Донецьк.

22 - 90 років від дня народження Л.А. Григоровича (1916–1979), Героя Радянського Союзу. До війни жив і працював у Маріуполі, на металургійному заводі ім. Ілліча.

25 - 85 років від часу (1921), як засновано Великоновосілківську районну бібліотеку.

- 60 років від дня народження О.В. Кривка (1946), інженера-технолога громадського харчування, президента концерну "Сарепта", майстра спорту СРСР по боксу, нагородженого Почесною грамотою Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, дипломом лауреата "Золота Фортуна".

27 - 80 років від дня народження Ю.М. Буравльова (1926), інженера-металурга, професора кафедри фізики твердого тіла та фізики матеріалознавства Донецького національного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Академії інженерних наук України.

29 - 65 років від дня народження Л.М. Голик (1941), вчителя, директора спецшколи-інтернату № 5 м. Донецьк, заслуженого працівника народної освіти України.

- 65 років від дня народження І.Є. Намакштанської (1941), філолога; завідувачки кафедри прикладної лінгвістики та етнології Донбаської національної академії будівництва і архітектури, викладача вищої школи, кандидата філологічних наук, професора.

- 65 років від дня народження В.А. Шалдирвана (1941), механіка, професора кафедри математичної фізики Донецького національного університету, викладача вищої школи, доктора фізико-математичних наук, професора.

КВІТЕНЬ

2 - 70 років від дня народження М.К. Даньшина (1936), фізика, професора Донецького інституту туристичного бізнесу, доктора фізико-математичних наук, члена Національного союзу журналістів України, наукового оглядача щотижневика "Всеукраїнська технічна газета", лауреата премії ім. К.Д. Сінельникова.

4 - 85 років від дня народження М.П. Прошева (1921), Героя Радянського Союзу, генерал-майора авіації. Народився на ст. Ханженкове.

9 - 70 років від часу (1936), як у Донецьку вийшов перший номер газети "Колгоспник Донеччини" (тепер "Донеччина").

Див.: 60 років від дня виходу першого номера газети "Донеччина" // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 51–57; Газеті "Донеччина" – 65! // Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області. 2001 рік. – Донецьк, 2000. – С. 39–40.

11 - 65 років від часу (1941), як введено у дію шахту "Добропільська" (тепер ДХК "Добропільвугілля").

- 65 років від дня народження С.К. Євтушенка (1941), лікаря-невропатолога, завідувача кафедри дитячої та загальної неврології Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, організатора Обласного дитячого клінічного центру нейрореабілітації, академіка АН вищої школи України, члена Американської академії церебрального

паралічу, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, премії Ярослава Мудрого та Святого Володимира у галузі науки та освітянства, Почесного громадянина м. Сніжне, нагородженого орденом "За заслуги" III ступеня.

- 60 років від дня народження В.І. Заїки (1946), письменника, підполковника запасу, заступника голови Донецької міської організації Українського союзу ветеранів Афганістану, учасника бойових дій у Афганістані. Нагородженого орденом Червоної Зірки, медалями.

12 - 80 років від дня народження Б.М. Зоріна (1926), лікаря, професора кафедри судової медицини та основ права Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора, консультанта Донецького обласного бюро судово-медичної експертизи, стипендіата Президента України.

14 - 105 років від дня народження О.П. Завенягіна (1901–1956), радянського державного і партійного діяча, двічі Героя Соціалістичної Праці, генерал-полковника. На початку 20-х років працював секретарем Юзівського повітового комітету КП(б)У.

15 - 85 років від дня народження Г.Т. Берегового (1921–1995), льотчика-космонавта, двічі Героя Радянського Союзу. У довоєнні роки жив і працював у м. Єнакієве.

- 80 років від часу (1926), як у м. Маріуполь вийшов перший номер газети "Приазовский рабочий".

19 - 75 років від дня народження С.Ю. Горбаня (1931), українського скульптора, заслуженого діяча мистецтв України. 1980 року створив пам'ятник героям Горлівського збройного повстання 1905 року в Горлівці.

- 65 років від дня народження В.І. Капустіна (1941), інженера-механіка, голови правління ВАТ "Донецького автотранспортного підприємства 11421", заслуженого працівника транспорту України.

23 - 115 років від дня народження С.С. Прокоф'єва (1891–1953), російського композитора, піаніста, диригента, народного артиста РРФСР. Народився у с. Красне Красноармійського району.

- 95 років від дня народження В.П. Замкового (1911–2003), відомого краєзнавця Донеччини, письменника, критика. Автор роману "Український хліб"; автобіографічної повісті "У плині часу". Ним написано понад 300 нарисів, статей, кореспонденцій у пресі.

Див.: Найстаріший краєзнавець Донеччини: До 90-річчя від дня народження Валентина Полікарповича Замкового (1911) // Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області. 2001 рік. – Донецьк, 2000. – С. 41–43.

24 - 90 років від дня народження С.М. Піроженка (1916–1962), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Маріуполь.

26 - 70 років від дня народження М.Р. Шевцова (1936), гірничого інженера, завідувача кафедри будівництва шахт та підземних споруд Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, заслуженого винахідника України, лауреата премії ім. академіка О.О. Скочинського, дійсного члена Академії будівництва України.

27 - 75 років від дня народження В.І. Ніколіна (1931), гірничого інженера, професора кафедри охорони праці Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, лауреата Державної премії України, премії ім. академіка О.О. Скочинського, нагородженого орденом Пошани, медалями.

28 - 85 років від дня народження М.Т. Берилова (1921–1996), донецького поета. Автор збірок "Штормовые облака", "Два прибоя", "Мой берег", "Гроздьє ветров", "Соловьи и море" та ін.

- 60 років від дня народження В.Б. Файнермана (1946), наукового працівника, керівника медичного фізико-хімічного центру при Донецькому державному медичному університеті ім. М. Горького,

доктора хімічних наук, члена редакційної ради міжнародного наукового журналу "Advances in Colloid and Interface Science".

30 - 65 років від дня народження В.Г. Іванченка (1941), музикознавця, викладача вищої школи, доктора мистецтвознавства.

Цього місяця виповнюється:

- 40 років від часу (1966), як поріднилися міста Донецьк і Шарлеруа (Бельгія).

ТРАВЕНЬ

1 - 85 років від дня народження В.В. Зенцова (1921), Героя Радянського Союзу. Народився у с-щі шахти № 8 "Ветка" (м. Донецьк).

3 - 75 років від дня народження Є.І. Гончарова (1931), донецького письменника. Автор повістей, оповідань "Цвет восходящего солнца", "Как забивают гвозди", "Дом для вас"; збірки віршів "Душа" та ін.

4 - 100 років від часу (1906), як вийшла з друку перша газета у Маріуполі "Мариупольская жизнь".

- 75 років від дня народження В.І. Зайцева (1931), фізика, професора кафедри фізичного матеріалознавства Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора фізико-математичних наук, професора.

5 - 95 років від дня народження М.П. Жердєва (1911–1942), Героя Радянського Союзу. До війни жив у Маріуполі і працював на заводі "Азовсталь".

9 - 60 років від дня народження С.Г. Горового (1946), музиканта, завідувача кафедри музичного мистецтва естради, професора Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва, викладача вищої школи, кандидата мистецтвознавства, доцента.

16 - 70 років від дня народження С.В. Карася (1936), гірничого інженера-електромеханіка, професора кафедри гірничої електромеханіки і автоматики та електромеханіки і теоретичних основ електротехніки Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора.

21 - 110 років від дня народження А.М. Дімітріу (Мармарініс) (1896–1938), грецького поета, перекладача. Викладав грецьку мову у Маріупольському грецькому педагогічному технікумі. Працював літературним редактором обласного грецького видавництва.

- 85 років від дня народження Ф.А. Рудського (1921–1982), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Авдіївка.

22 - 65 років від дня народження В.З. Москаленка (1941–2005), лікаря дитячої хірургії. Працював проректором з лікарняної роботи, завідувачем кафедри дитячої хірургії, анестезіології та реаніматології з курсом неонатології Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України.

24 - 70 років від часу (1936), як у м. Донецьк засновано футбольну команду "Стахановець" (тепер футбольний клуб "Шахтар").

Див.: 65 років футбольній команді "Шахтар" (Донецьк) // Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області. 2001 рік. – Донецьк, 2000. – С. 44–47.

28 - 75 років від дня народження В.Г. Гуляєва (1931), гірничого інженера-механіка, завідувача кафедри гірничих машин Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії УРСР в галузі науки і техніки.

29 - 115 років від дня народження К.К. Арцеулова (1891–1980), російського льотчика. На початку 30-х років працював у м. Маріуполь.

- 70 років від дня народження А.С. Нікуліної (1936), викладача, ректора Донецького інституту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, викладача вищої школи, кандидата технічних наук, доктора філософії, професора педагогіки, заслуженого працівника народної освіти України, Почесного академіка Академії педагогічних наук України. Нагороджена орденом Пошани, медалями.

30 - 85 років від часу (1921), як засновано Донецький гірничий технікум (тепер Донецький національний технічний університет).

- 85 років від часу (1921), як засновано Науково-технічну бібліотеку Донецького національного технічного університету.

- 85 років від часу (1921), як на шахті № 1 у м. Донецьк почав діяти перший у Донбасі електропоїзд.

ЧЕРВЕНЬ

1 - 70 років від дня народження П.В. Бондарчука (1936), донецького письменника. Автор повістей і оповідань "Прости мені, лелько!", "Ясени опівночі", "Калина край дороги", "Воскресные поезда", "Зорі живуть довго", "Светлой осенью"; збірок поезій "На чистім овиді зорі", "Уголек", "Три струни", "Шахтарське небо", "Грань", "Там, де синій потічок", "Не відлюби свої тривоги", "Серцем чую" та ін.

6 - 55 років від дня народження В.Г. Каранта (1951), соліста-вокаліста Донецької обласної філармонії, заслуженого артиста України.

7 - 120 років від дня народження П.І. Новгородцева (1886–1924), російського юриста і філософа. Народився у м. Артемівськ.

- 55 років від дня народження Б.І. Адамова (1951), державного службовця, заступника голови, керівника апарату Донецької обласної державної адміністрації, доцента кафедри суспільного та адміністративного менеджменту Донецького державного університету управління, доктора економічних наук, академіка

Академії економічних наук України. Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною відзнакою Донецької обласної ради.

9 - 70 років від дня народження І.Г. Нікітіна (1936), гірничого інженера, головного інженера шахтоуправління "Донбас", заслуженого шахтаря України. Нагороджений орденами Трудового Червоного прапора, Дружби народів, Пошани.

10 - 65 років від дня народження Я.Г. Берсуцького (1941), економіста, ректора Донецького університету економіки та права, викладача вищої школи, доктора економічних наук, професора, віце-президента Науково-дослідної асоціації з проблем економічного управління НАН України, члена-кореспондента Петровської академії наук та мистецтв, академіка Академії екологічних наук України.

11 - 65 років від дня народження О.Ц. Демінського (1941), викладача фізкультури, ректора Донецького державного інституту здоров'я, фізичного виховання і спорту, тренера з легкої атлетики, доктора педагогічних наук, професора, президента Міжнародної академії проблем людини у авіації та космонавтиці, члена-кореспондента Української академії наук національного прогресу, Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності. Нагороджений орденом "За мужність" III ступеня, Почесною відзнакою Донецької обласної ради профсоюзів.

13 - 70 років від дня народження Ю.Л. Титаренка (1936), юриста, економіста, колишнього ректора Донецького інституту внутрішніх справ МВС України, генерал-лейтенанта міліції, доцента, заслуженого працівника МВС України, нагородженого орденом "Дружби народів". Основні напрямки наукової діяльності – теорія держави і права, історія, етнополітологія, конфліктологія, регіоналізм, соціологія управління, державне управління. Автор понад 100 наукових праць, монографій.

15 - 65 років від дня народження П.Я. Кравкова (1941), фізіолога, професора кафедри фізіології Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора

медичних наук, професора, директора науково-лікувального центру "Вікторія", автора та ведучого телепрограми "Спадкоємці Гіппократа".

16 - 65 років від дня народження В.В. Горбачова (1941), російського письменника. Автор роману "За далью непогоди"; повістей і оповідань "Земной поклон", "Испытание за молодость", "По зрелой сенокосной поре"; літературознавчих збірок "Постижение", "С открытым сердцем", "Сражается слово", "Судьбы народные", "Тобою пройден пережат..." та ін. Народився у м. Донецьк.

18 - 60 років тому (1946) на Зуївській ДРЕС введено в дію турбогенератор потужністю 100 тис. кіловат.

22 - 70 років від дня народження В.С. Шенделя (1936), донецького художника, графіка, заслуженого художника України. Автор творів "Донбас соціалістичний", "Донбас у боротьбі", "Кроки Донбасу"; серії офортів "Сказ кам'яних могил", "Салют Перемоги", серії ілюстрацій до роману М. Булгакова "Мастер и Маргарита" та ін.

24 - 60 років від дня народження В.Л. Єрмакова (1946), економіста, заступника начальника Управління житлово-комунального господарства Донецької облдержадміністрації, заслуженого працівника сфери послуг України.

- 40 років від дня народження В.В. Аксьонова (1966–1986), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Донецьк.

25 - 60 років від дня народження Б.Я. Ластовенка (1946), донецького поета. Автор збірок "Годовые кольца", "Ледостав", "Обжитые гнезда", "Липы в шахтерском поселке", "На белом лугу", "Русла памяти", "Дозор" "Осокори" та ін.

26 - 75 років від дня народження В.Д. Атаманова (1931), тренера, професора кафедри фізичного виховання і спорту Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, професора, заслуженого тренера України, Почесного судді зі спорту.

27 - 70 років від дня народження Ю.І. Яковця (1936), лікаря, професора кафедри онкології Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора.

28 - 60 років від дня народження О.Б. Фіалка (1946), українського кінорежисера, заслуженого діяча мистецтв України. Народився у м. Дружківка.

ЛИПЕНЬ

1 - 60 років від дня народження О.М. Бондаренка (1946), економіста, керівника КП "Донецького підприємства охоронно-пожежної сигналізації та протипожежної автоматики "Захист", члена правління Української спілки виробників протипожежної продукції та послуг. Нагороджений Міжнародним орденом Європейської якості.

3 - 70 років від часу (1936), як засновано Донецьку державну автомобільну інспекцію.

- 55 років від дня народження В.Г. Бойка (1951), українського драматурга, поета. Автор поетичної збірки "Трилисник", драми у віршах "Ніна Сагайдак", комедії "Незвичайний урок" та ін. Народився у м. Донецьк.

5 - 65 років від дня народження Є.Б. Яковлевої (1941), лікаря, професора кафедри акушерства, гінекології та перинатології Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора.

7 - 95 років від дня народження Л.М. Жарикова (1911–1985), російського письменника. Автор повістей і оповідань "Огни Донбасса", "Железная земля", "Песня о шахтерах" "Озаренная", "Этюды углем", "Великий первомаец", "Битва на реке Кальмиус" та ін. Народився у м. Донецьк.

8 - 80 років від дня народження П.Д. Гаркуші (1926–2005), бухгалтера-економіста, викладача вищої школи, доктора економічних наук, професора. Працював професором кафедри маркетингу Донецького державного університету управління.

9 - 75 років від дня народження М.Я. Андраша (Андронников) (1931), російського письменника. Автор гумористичних повістей та оповідань "В науке что-то есть...", "Воспоминания бывшего ребенка", "Родственные связи"; повісті "Час башни" та ін. Народився у м. Донецьк.

10 - 95 років від часу виходу з друку (1911) у Маріупольській міській друкарні першої збірки віршів на Донеччині "На суше и на море" (Духманов Д.).

11 - 70 років від дня народження Б.М. Синчалова (1936), українського композитора. Народився у м. Горлівка.

- 65 років від дня народження П.Г. Гундарева (1941), гірничого інженера-технолога, заступника технічного директора ДП "Донецьквугілля", заслуженого шахтаря України. Нагороджений орденом Трудового Червоного прапора.

15 - 95 років від дня народження В.С. Болдирева (1911–1993), українського живописця і графіка, заслуженого художника України. Автор творів "Похорон Т.Г. Шевченка в Каневі", "Нова вулиця", "Крейдяні гори" та ін. Народився на ст. Ханженкове.

- 75 років тому (1931) О.М. Горький надіслав листа гірникам шахти "Ветка-наклонна" (м. Донецьк), в якому висловив подяку за присвоєння шахті його імені.

16 - 90 років від дня народження А.О. Ісаєнка (Василь Шахтарський) (1916), працював солістом розмовного жанру Донецької обласної філармонії, заслужений артист України.

- 65 років тому (1941) введено в дію перший турбогенератор Курахівської районної електростанції потужністю 50 тис. кіловат.

18 - 75 років від дня народження С.П. Лифенка (1931), доктора сільськогосподарських наук. Фахівець у галузі генетики, селекції, насінництва, фізіології та сортової агротехніки озимої пшениці. Народився у с. Богоявленка (тепер с. Добровілля Мар'їнського району).

20 - 75 років від дня народження М.Д. Самсоненка (1931), фізика, професора кафедри електротехніки і автоматики Донбаської національної академії будівництва та архітектури, викладача вищої школи, доктора фізико-математичних наук, професора.

21 - 75 років від дня народження В.Б. Гнедаша (1931), українського диригента, народного артиста України. Працював у м. Донецьку з 1956 до 1961 року диригентом, головним диригентом симфонічного оркестру Донецької обласної філармонії.

22 - 75 років від дня народження М.П. Парінова (1931), журналіста, історика, завідувача кафедри історії та політології Донбаської національної академії будівництва та архітектури, доктора історичних наук, професора.

23 - 60 років від дня народження В.М. Нікольського (1946), історика, професора кафедри історії України, заступника декана історичного факультету Донецького національного університету, викладача вищої школи, доктора історичних наук, професора, керівника Центру історико-статистичних досліджень Інституту історії НАН України при Донецькому національному університеті.

24 - 85 років від дня смерті Ф.А. Артема (Сергєєва) (1883–1921), радянського партійного діяча. З 1918 року голова РНК Донецько-Криворізької республіки, з квітня 1919 року голова Донецького губвиконкому.

- 60 років від дня народження М.М. Бровуна (1946), директора-художнього керівника Донецького обласного академічного українського музично-драматичного театру, заслуженого працівника культури України, депутата обласної ради, нагородженого орденом "За заслуги" III ступеня, Почесною відзнакою Донецької обласної

ради, лауреата Премії ім. М. Садовського, Національної премії України ім. Т.Г. Шевченка.

- 60 років від дня народження В.Ф. Проскуріної (1946), солістки-вокалістки Донецького державного академічного театру опери та балету ім. А.Б. Солов'яненка.

26 - 75 років від дня народження І.М. Дзюби (1931), академіка, літературного критика, політичного громадського діяча. Автор соціологічної розвідки "Інтернаціоналізм чи русифікація?". Народився у с. Миколаївка Волноваського району.

27 - 85 років від дня народження С.І. Мосієнка (1921), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Андріївка Артемівського району.

- 85 років від дня народження В.В. Шутова (1921–1988), донецького поета, прозаїка. Автор поетичних збірок "Крутые уступы", "Любовь и память"; роману-хроніки "На острие войны", роману "Свет Куинджи"; повістей "Смерти смотрели в лицо", "Частный случай", "Случай Куинджи"; нарисів "Открою город заново" та ін. Почесний громадянин міста Донецьк. Заснована обласна літературна премія ім. В. Шутова.

Див.: Важкий пласт життя: 75 років від дня народження В.В. Шутова // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 58–62.

28 - 90 років від дня народження В.Є. Мухіна (1916–1996), донецького письменника. Автор романів "Ни жизни самой", "Внезапный выброс"; повістей та оповідань "Лишь сильному впору", "Подземный десант", "Горноспасатели"; збірок поезії "Не ведая покоя", "Под землей и под солнцем" та ін.

- 75 років від дня народження О.М. Паршикова (1931), гірничого інженера, професора кафедри міжнародної економіки Донецького національного університету, викладача вищої школи, кандидата технічних наук, Почесного доктора економічних наук Української технологічної академії, нагородженого медалями.

31 - 90 років від дня народження О.Я. Марченка (1916), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Єнакієве.

- 70 років від дня народження В.Ф. Гужви (1936), українського поета і прозаїка. Автор збірок поезії "Вічна спрага", "Місто", "Озеро"; повістей "Сліпий дощ", "Нічого крім зими", "Забути, згадати" та ін. Народився у м. Красноармійськ.

СЕРПЕНЬ

1 - 85 років від дня народження М.С. Гуляєва (1921–1967), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Новоселівка Друга Ясинуватського району.

- 75 років від дня народження В.А. Харченка (1931), інженера-електромеханіка, заступника начальника управління капітального будівництва ВАТ "Донецький металургійний завод", заслуженого енергетика України.

- 65 років від дня народження Б.Ф. Білаша (1941), донецького поета. Автор збірок "Живая тайна Святогорья", "На далекие костры", "Я живу", "Щедроздравье", "Славяногорье", "Вкус борьбы", "Зажги снега", "Гонг", "Марш-бросок" та ін. Заслуженого працівника культури України, лауреата Міжнародного академічного рейтингу популярності та якості "Золота Фортуна", Почесного громадянина м. Святогірськ, нагородженого орденом "За заслуги" III ступеня.

- 65 років від дня народження В.С. Логачова (1941), донецького письменника, головного редактора літературного журналу "Донбас". Автор романів "В полдень, на Белых прудах", "Излучки"; повістей "Откровения после полуночи", "Перед светлым домом" та ін.

3 - 65 років від дня народження І.І. Аврамця (1941), лікаря, професора кафедри фармакології Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора, нагородженого Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

5 - 65 років від дня народження Л.Д. Кизима (1941), льотчика-космонавта, двічі Героя Радянського Союзу. Народився у м. Красний Лиман.

7 - 60 років від дня народження П.Т. Алаєва (1946), тренера-викладача, головного тренера з важкої атлетики і Держкомспорту України, заслуженого тренера України, заслуженого тренера СРСР, нагородженого орденом Дружби народів.

11 - 70 років від дня народження І.О. Малишка (1936), інженера-механіка, професора кафедри металорізних верстатів та інструментів Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора.

- 55 років від дня народження В.Г. Діброви (1951), українського письменника. Автор збірок оповідань "Тексти з назвами і без назв", низки літературознавчих статей. Народився у м. Донецьк.

14 - 70 років від дня народження С.В. Мишанича (1936), філолога, завідувача кафедри української літератури та фольклористики Донецького національного університету, викладача вищої школи, доктора філологічних наук, професора.

16 - 65 років від дня народження Е.Й. Орликова (1941), художника-монументаліста, доцента кафедри архітектурного проектування Донбаської національної академії будівництва і архітектури, заслуженого художника України, члена правління Донецької обласної організації Національної спілки художників України.

17 - 60 років від дня народження В.Р. Жукова (1946), інженера-металурга, начальника Головного управління промисловості, енергетики, транспорту і зв'язку Донецької облдержадміністрації, кандидата технічних наук, нагородженого орденом "За заслуги" III ступеня, медалями.

18 - 65 років від часу відвідання (1941) російським письменником К. Симоновим Маріупольського порту.

- 65 років від дня народження В.М. Івкова (1941), музиканта, завідувача кафедри струнно-щипкових інструментів Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва, викладача вищої школи, професора, заслуженого артиста України, члена Національного союзу композиторів України, лауреата Всеукраїнського конкурсу музикантів-виконавців, премії ім. С.С. Прокоф'єва.

19 - 70 років від дня народження Ю.І. Варшавського (1936), гірничого інженера, заступника завідувача відділу електрогідроприводу Донецького державного науково-дослідного, проектно-конструкторського та експериментального інституту комплексної механізації шахт "Донгіпровуглемаш", заслуженого машинобудівника України.

20 - 75 років від часу (1931), як введено в дію гідрогенізаційний завод Слов'янського масложирового комбінату.

22 - 65 років від дня народження О.М. Талалаєнка (1941), лікаря, першого проректора, завідувача кафедри фармакології, клінічної фармакології та фармакотерапії Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора, заслуженого працівника народної освіти України.

24 - 75 років від дня народження С.Л. Ярошевського (1931), інженера-металурга, професора кафедри рудотермічних процесів та маловідходних технологій Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, академіка інженерної АН України.

25 - 70 років від дня народження М.І. Лобова (1936), астронома-геодезіста, завідувача кафедри інженерної геодезії Донбаської національної академії будівництва і архітектури, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора.

26 - 90 років від дня народження О.Г. Зубарева (1916–1942), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Дружківка.

27 - 65 років від дня народження Т.А. Кушакової (1941), репетитора Донецького державного академічного театру опери та балету ім. А.Б. Солов'яненка, заслуженої артистки України.

- День міста Донецьк.

28 - 75 років від дня народження С.С. Остропольця (1931), педіатра, професора кафедри дитячих захворювань Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора.

Цього місяця виповнюється:

- 110 років від часу заснування (1896) Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча (тепер ВАТ "Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча").

Див.: Гордість індустріального Донбасу. 100 років від дня заснування (1896) Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 63–65.

- 65 років від часу (1941), як у Донецьку була сформована 383-я шахтарська стрілецька дивізія.

- 55 років від часу введення в дію (1951) після видобудови та реконструкції цехів цинкового та сірчаноокислого виробництва Костянтинівського заводу "Укрцинк" (тепер ВАТ "Укрцинк"). Початок відбудови – 1944 рік.

ВЕРЕСЕНЬ

1 - 70 років від часу (1936) виходу першого номера газети "Дзержинский шахтер".

3 - 70 років від дня народження Ю.М. Ютілова (1936), хіміка, завідувача відділу Інституту фізико-органічної хімії та вуглехімії ім. Л.М. Литвиненка НАН України, наукового працівника, доктора хімічних наук, професора, почесного члена Міжнародного біографічного центру (ІВС) (Кембрідж, Англія), номінанта довідників: "WHO is who in the World", "Кто есть кто в медицине и здравоохранении", "200 выдающихся ученых XX столетия", нагородженого іменною медаллю ІВС "За досягнення у XX столітті".

5 - 95 років від дня народження Ф.У. Мороженка (1911–1943), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Донецьк.

- 50 років від часу (1956), як почало працювати Донецьке державне телебачення.

9 - 85 років від дня народження І.І. Кулаги (1921), підполковника у відставці, директора Донецького обласного відділення пошуково-видавничого агентства "Книга памяти Украины", голови ради ветеранів Управління Служби безпеки України у Донецькій області, Почесного громадянина міста Донецьк, нагородженого орденами "За заслуги" I і III ступеня, Вітчизняної війни II ступеня, Червоної Зірки, медалями, грамотою Президії в УРСР.

- 65 років від дня народження В.О. Кожури (1941), української співачки, народної артистки України. Народилася у м. Донецьк.

10 - 85 років від дня народження А.К. Мірошніченка (1921–1943), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Костянтинівка.

- 80 років від дня народження М.В. Андрюшока (1926–1956), Героя Радянського Союзу. Після війни працював у міському відділі міліції у Маріуполі.

11 - 70 років від дня народження А.В. Шевченка (1936), відомого літературного краєзнавця Донеччини. Автор збірника "Усна народна творчість Донбасу", книжок "Т.Г. Шевченко та Донеччина", "Топоніми Горлівки" та ін.

13 - 75 років від дня народження Л.Н. Краснянського (1931), економіста, радника першого заступника мера в Уряді Москви, першого заступника президента регіональної громадської організації "Земляцтво Донбасівців", заслуженого економіста РРФСР, лауреата премії Уряду Російської Федерації в галузі науки і техніки, Почесного громадянина міста Донецьк, нагородженого орденами Російської Федерації "За заслуги перед Отечеством" IV ступеня, Петра Великого I ступеня, Дружби народів, Пошани, "За заслуги" II і III ступеня, Подякою Президента Росії, медалями.

14 - 65 років від дня народження Г.І. Меотіса (Данченка) (1941), грецького поета Приазов'я. Друкується у збірках "Пирнэшу астру", "Мариуполь в созвездии лиры", "Від берегів Азова". Народився у с. Урзуф Першотравневого району.

- 65 років від дня народження А.П. Поляка (1941), режисера драми, головного режисера Донецького обласного театру ляльок, заслуженого артиста України.

- 55 років від дня народження Р.Ф. Айзятупова (1951), лікаря, завідувача кафедри дерматовенерології Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора, члена правління Української асоціації дерматовенерологів і косметологів, члена Національної спілки журналістів України.

15 - 130 років від часу (1876), як у Маріуполі відкрито першу приватну гімназію (засновник Ф. Хартахай).

- 90 років від дня народження І.М. Бейди (1916), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Кузнецово-Михайлівка Тельманівського району.

18 - 60 років від часу (1946), як Маріупольський металургійний комбінат "Азовсталь" ім. Орджонікідзе було відновлено.

21 - 60 років від дня народження В.Г. Гриньова (1946), гірничого інженера, першого заступника начальника Управління вугільної

промисловості Донецької облдержадміністрації, доктора технічних наук, професора.

23 - 60 років від дня народження О.А. Федченка (1946), інженера-металурга, генерал-лейтенанта внутрішньої служби, начальника Управління державного департаменту України з виконання покарань у Донецькій області, нагородженого орденом "За заслуги" III ступеня, медалями.

24 - 85 років від дня народження В.Ф. Шалімова (1921), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Харцизьк.

- 70 років від дня народження В.І. Юречка (1936–2004), донецького поета, прозаїка, перекладача. Автор поетичних збірок "Пристани", "Зелений поїзд", "Радуга лета", "Внутренний свет", "Сонячне коло", "Вікно", "Білий налив" та ін.

25 - 80 років від дня народження М.І. Бондаренка (1926), актора Донецького обласного академічного українського музично-драматичного театру, заслуженого артиста України, нагородженого орденами "За мужність", Вітчизняної війни II ступеня, Пошани, Слави III ступеня, грамотою Президії УРСР, медалями.

- 65 років від дня народження Л.В. Архімандритової (1941), хормейстера, головного хормейстера ПК ім. О.С. Пушкіна, диригента, заслуженого працівника культури України.

26 - 70 років від дня народження М.С. Жихарєва (1936–1989), донецького письменника. Автор збірки повістей і оповідань "Азовские перекаты".

- 60 років від дня народження Л.С. Стрельцової (1946), диригента хору, головного хормейстера Донецького державного академічного театру опери та балету ім. А.Б. Солов'яненка, народної артистки України, лауреата премії ім. Артема.

27 - 65 років від дня народження В.М. Грона (1941), лікаря, дитячого хірурга, професора кафедри дитячої хірургії Донецького

державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук.

29 - 80 років від дня народження З.Г. Лихолобової (1926), історика, професора кафедри історії слов'ян Донецького національного університету, викладача вищої школи, доктора історичних наук, заслуженого професора Донецького національного університету, нагородженої Почесною грамотою Верховної Ради України, медалями.

- 70 років від дня народження В.Г. Курносова (1936), гірничого інженера, колишнього директора шахти ім. М.І. Калініна, заслуженого шахтаря України, нагородженого орденом Трудового Червоного прапора, медалями.

- 65 років від дня народження О.Н. Бахтіюзіна (1941), артиста оркестру, художнього керівника Донецької обласної філармонії, художнього керівника камерного оркестру "Віола", заслуженого артиста України, лауреата премії ім. С.С. Прокоф'єва.

30 - 70 років від дня народження В.О. Пташинського (1936), провізора, голови правління, генерального директора Донецького обласного акціонерного товариства фірми "Медтехніка", заслуженого працівника охорони здоров'я України, нагородженого орденами Дружби народів, Пошани, медалями.

- 65 років від дня народження В.В. Міміношвілі (1941), гірничого інженера, директора шахтоуправління ім. О.О. Скочинського ДП "Донецьквугілля", заслуженого шахтаря України.

ЖОВТЕНЬ

1 - 85 років від часу (1921) утворення тресту "Південсталь".

2 - 35 років від часу відкриття (1971) Донецького обласного російського театру юного глядача (м. Макіївка).

3 - 85 років від дня народження А.Д. Косматенка (1921–1975), поета-баснописця. Автор книжок "Скіфська стежка", "Сатира, гумор, лірика", "Нові байки", "Жагуче кохання" та ін. Народився у с. Времіївка Великоновосілківського району.

- 60 років від дня народження В.В. Рибака (1946), економіста, народного депутата України, голови політвиконкому Партії регіонів, професора кафедри спільного та адміністративного менеджменту Донецького державного університету управління, доктора економічних наук, професора, заслуженого будівельника України, Почесного громадянина міста Донецьк, нагородженого орденами "За заслуги" трьох ступенів, Почесною грамотою Верховної Ради України, Грамотою Кабінету Міністрів України. У 1993–2002 роках – голова Донецької міської ради, Донецький міський голова.

- 70 років від дня народження В.І. Дегтярьова (1936), гірничого інженера-механіка, професора кафедри автомобілів та автомобільного господарства Донбаської національної академії будівництва та архітектури, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора.

6 - 65 років від дня народження В.А. Мумрова (1941), помічника генерального директора АОЗТ "Донецьке виробничо-торгівельне підприємство "Донбасс", організатора промислового виробництва, заслуженого працівника промисловості України, лауреата Міжнародного відкритого рейтингу популярності та якості "Золота Фортуна", нагородженого орденом Пошани, медалями, Грамотою Президента України, Почесною відзнакою Донецької обласної ради.

7 - 95 років від дня народження П.Г. Сараваса (1911–1987), грецького поета-перекладача Приазов'я. Автор віршів "Рідна сторона", "Кобзареві", "Лесі Українці", "Добридень, життя!" та ін. Народився у м. Малоянисоль Володарського району.

8 - 70 років від часу (1926), як введено в дію турбогенератор № 1 на Штерівській ДРЕС.

- 55 років від дня народження В.І. Кіора (1951), грецького поета Приазов'я. Автор книжок "Печальные письма", "Потерять и найти" та публікацій у колективних збірниках. Народився у с. Старий Крим (м. Маріуполь).

9 - 75 років від дня народження Ю.В. Коновалова (1931), інженера-металурга, професора кафедри обробки металів тиском Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, Почесного доктора Донбаської машинобудівної академії, лауреата премії Ради Міністрів УРСР, нагородженого Почесною грамотою Президії ВР УРСР.

- 60 років від дня народження О.Б. Єрмачека (1946), санітарного лікаря, завідувача кафедри гігієни з курсом ІТР Донецького державного медичного університету ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора.

- 15 років від дня (1991) заснування Донецького інституту штучного інтелекту.

10 - 105 років від дня народження О.С. Щербакова (1901–1945), радянського партійного і державного діяча, генерал-полковника. У 1938 році – секретар Донецького обкому компартії України.

- 60 років від дня народження В.М. Пака (1946), журналіста, голови правління, головного редактора ЗАТ "Газета "Вечерний Донецк".

12 - 115 років від дня народження І.І. Межлаука (1891–1938), радянського партійного і державного діяча. У 1921 році очолив металургійний комбінат "Південсталь", до якого увійшли три донецькі заводи – Макіївський, Юзівський, Петровський.

13 - 70 років від дня народження Г.О. Черкашина (1936), дитячого письменника. Автор роману-хроніки "Клянусь Землей и Солнцем", повісті "Возвращение" та ін. Народився у м. Донецьк.

15 - 80 років від дня народження С.К. Іванова (1926), інженера-механіка, головного конструктора проекту інституту "Донгіпровуглемаш", кандидата технічних наук, заслуженого винахідника України, лауреата Державної премії СРСР, нагородженого орденами Вітчизняної війни I ступеня, трудового Червоного прапора, медалями.

- 75 років від дня народження В.Г. Аліти (1931), грецького композитора Приазов'я, диригента-хормейстера, заслуженого працівника культури України, лауреата всесоюзних та республіканських конкурсів. Автор "Грецького капріччіо", "Приазовських фантазій", пісень на вірші поетів В. Бахтарова, Л. Кір'якова, Д. Папуші, А. Шапурми та ін.

- 65 років від дня народження В.В. Кравцова (1941), інженера-електрика, заступника завідувача кафедри технічної теплофізики Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора.

16 - 65 років від дня народження Н.П. Зіпір (1941–1975), першого майстра спорту СРСР з художньої гімнастики у Донбасі, Почесного майстра спорту СРСР, 10-кратної чемпіонки Донецької області, багатократної переможниці всесоюзних змагань, тренера у Донецькому палаці спорту "Шахтар".

17 - 80 років від дня народження О.О. Баранова (1926), інженера-металурга, професора кафедри фізичного матеріалознавства Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, академіка АН вищої школи України.

18 - 105 років від дня народження В.Г. Захарова (1901–1956), композитора, музичного діяча, народного артиста СРСР. Народився у м. Макіївка.

- 80 років від дня народження Н.М. Харченко (1926), актриси, заслуженої артистки України. Працювала у Донецькому обласному академічному українському музично-драматичному театрі.

19 - 85 років від дня народження В.І. Догаєва (1921–1945), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Диліївка Костянтинівського району.

20 - 145 років від дня народження Дніпрової Чайки (Л.О. Василевської) (1861–1927), української демократичної письменниці. У серпні 1916 року перебувала у Бахмуті (Артемівську) і Святих Горах.

- 60 років від дня народження Г.М. Саська (1946), українського композитора. Автор мюзиклу "У нас в Кібертонії, або День першого підсніжника", поеми "Вічний вогонь", фольклор-ораторії "Батьківська нива", хорів "Осінь", "Колискова", естрадних та дитячих пісень. Народився у м. Донецьк.

21 - 65 років від часу (1941), як після багатоденних оборонних боїв частини Червоної Армії залишили м. Донецьк. Почалася німецько-фашистська окупація міста.

22 - 70 років від дня народження В.В. Зайцевої (1936), хіміка, головного наукового співробітника Інституту фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л.М. Литвиненка НАН України, наукового працівника, доктора хімічних наук, професора.

24 - 120 років від дня народження Г.О. Орджонікідзе (Серго) (1886–1937), радянського партійного і державного діяча. У 30-ті роки займався промисловістю Донбасу, народногосподарським комплексом регіону.

26 - 100 років від дня народження Д.А. Нестеренка (1906–1953), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Маріуполь.

27 - 60 років від дня народження В.Ф. Марченка (1946), соліста Донецького державного академічного театру опери та балету ім. А.Б. Солов'яненка, заслуженого артиста Азербайджану.

28 - 60 років від часу заснування (1946) Красноармійської районної бібліотеки.

29 - 75 років від часу (1931), як введено в дію перший турбогенератор Зуївської ДРЕС.

- 70 років від дня народження В.Г. Синюкова (1936), юриста, старшого прокурора організаційно-контрольного відділу Прокуратури Донецької області, заслуженого юриста України, нагородженого орденом Пошани, Почесною грамотою Верховної Ради України.

30 - 100 років від дня народження М.Г. Григоренка (1906–1990), Героя Радянського Союзу. У 1932–1936 роках працював у Маріуполі на будівництві заводу "Азовсталь".

Цього місяця виповнюється:

- 75 років від дня будівництва (1931) в Гришиному (тепер Красноармійськ) динасового заводу (тепер ВАТ "Динасовий завод ім. Дзержинського").

- 60 років від часу заснування (1941) Сталінського підпільного обкому КП(б)У.

ЛИСТОПАД

2 - 105 років від дня народження Д.Д. Лелюшенка (1901–1987), воєначальника, генерала армії, двічі Героя Радянського Союзу. Командував 3-ю гвардійською армією Південно-Західного фронту, яка брала участь у визволенні Донбасу.

3 - 60 років від дня народження В.Б. Малєєва (1946), гірничого інженера-електрика, завідувача кафедри теоретичної механіки Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора.

7 - 85 років від дня народження В.О. Вакуловича (1921–1992), українського хорового диригента, заслуженого діяча мистецтв України. У 1976–1986 роках працював художнім керівником самодіяльної хорової капели Донецької залізниці, був викладачем Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва. Автор збірки "Дзвени, наша пісня".

- 80 років від дня народження Д.С. Базарова (1926), будівельника, Героя Радянського Союзу, нагородженого орденами Леніна, Жовтневої революції, медалями.

- 80 років від дня народження П.М. Кравченка (1926), диригента симфонічного оркестру, професора кафедри оркестрового диригування Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва, викладача вищої школи, заслуженого артиста України.

- 75 років від дня народження Ф.І. Євдокимова (1931), гірничого інженера, завідувача кафедри економіки і маркетингу Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, заслуженого працівника народної освіти України, нагородженого орденом Пошани.

- 75 років від дня народження М.Л. Жарикова (1931), українського архітектора, заслуженого архітектора України. Народився у м. Слов'янськ.

8 - 80 років від дня народження Г.Д. Хасхачиха (1926), доктора технічних наук, професора, академіка Академії транспорту Росії. Народився у с. Чермалик Тельманівського району.

- 70 років від дня народження П.С. Негруца (1936), гірничого техника, Героя Соціалістичної Праці, заслуженого шахтаря України, нагородженого орденами Леніна, Дружби народів, медалями.

9 - 85 років від дня народження В.І. Чукаріна (1921), гімнаста, заслуженого майстра спорту СРСР, заслуженого тренера України,

абсолютного чемпіона Олімпійських ігор, багатократного чемпіона світу. Народився у с. Красноармійське Новоазовського району.

- 45 років від часу (1961), як м. Сталіно перейменовано у м. Донецьк.

10 - 100 років від дня народження В.Ф. Чистякова (1906–1959), Героя Радянського Союзу. Народився на хуторі Піски Ясинуватського району.

- 70 років від дня народження І.І. Збиковського (1936), інженера-коксохіміка, голови правління ВАТ "Донецьккокс", директора Донецького коксохімічного заводу, нагородженого орденами "За заслуги" III ступеня, Жовтневої революції, Трудового Червоного прапора, Пошани, медалями.

11 - 110 років від дня народження В.М. Арнаутова (1896–1979), українського живописця-монументаліста. Автор мозаїки у Будинку зв'язку, школі № 54 та аеровокзалі м. Маріуполь.

- 70 років від часу (1936), як у м. Донецьк відкрито Палац піонерів і школярів ім. М. Горького (тепер Донецький обласний палац дитячої і юнацької творчості).

- 65 років від дня народження А.А. Зорі (1941), інженера-електрика, завідувача кафедри електронної техніки Донецького національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Української технологічної академії, члена-кореспондента Петровської академії наук і мистецтв.

14 - 75 років від дня народження С.С. Калінічева (1931), українського письменника, заслуженого працівника культури України. Автор роману "Невенчанная губерния", повістей, оповідань, нарисів "Рассказы нашей улицы", "Романтики", "Пока следы тают", "Люди добрые" та ін. Народився у м. Донецьк.

16 - 75 років від дня народження Г.Д. Тарасенко (1931), економіста, професора кафедри економічної теорії Донецького

національного технічного університету, викладача вищої школи, доктора економічних наук, професора, заслуженого працівника народної освіти України.

17 - 80 років від дня народження О.І. Литвинова (1926), українського диригента, педагога, народного артиста УРСР. У 1973–1978 роках керував ансамблем пісні й танцю "Донбас".

22 - 85 років від дня народження М.П. Труфанова (1921), донецького художника. Автор творів "Шахтар", "Горновий", "Доменщик", "Гірник", "Шахтарка" та ін.

- 60 років від дня народження В.І. Ландика (1946), інженера-механіка, президента ЗАТ "Група "НОРД", завідувача кафедри економіки та управління інноваційною діяльністю Донецького державного університету економіки і торгівлі ім. М.І. Туган-Барановського, доктора економічних наук, професора, народного депутата України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, академіка Міжнародної академії холоду, Академії економічних наук України, президента Федерації настільного тенісу України, нагородженого орденами "За заслуги" II і III ступеня, кавалера орденів та володаря призів Всеукраїнської акції "Золота Фортуна".

25 - 60 років від дня народження О.В. Крапивіна (1946), історика-міжнародника, завідувача кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Донецького національного університету, викладача вищої школи, доктора історичних наук, професора, Почесного доктора Американського біографічного інституту, академіка Української академії історичних наук.

27 - 60 років від дня народження В.М. Мальцева (1946), лікаря, головного лікаря Донецької обласної дитячої клінічної лікарні, кандидата медичних наук, заслуженого лікаря України.

30 - 95 років від дня народження С.П. Давиденка (1911–1972), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Донецьк.

- 95 років від дня народження В.Н. Завгороднього (1911–1961), Героя Радянського Союзу. Народився на хуторі Весела Долина Артемівського району.

Цього місяця виповнюється:

- 85 років від часу (1921), коли на Слов'янському содовому заводі почали виробляти бертолетову сіль.

ГРУДЕНЬ

1 - 100 років від дня народження В.А. Гайворонського (Гайдарівський) (1906–1972), українського письменника. Автор збірок оповідань і новел "А світ такий гарний", "Пугачівська дудня", "Ще одне кохання", "Заячий пастух". Народився у м. Костянтинівка.

- 80 років від часу (1926), як засновано Донецьку обласну універсальну наукову бібліотеку ім. Н.К. Крупської.

Див.: Світоч знань і культури: 70 років від дня відкриття (1926) Донецької державної обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 66–70; Донецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Н.К. Крупської – 75! // Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області. 2001 рік. – Донецьк, 2000. – С. 48–50.

- 60 років від дня народження В.А. Васильєва (1946), лікаря, завідувача кафедри латинської мови та медичної термінології Донецького державного медичного інституту ім. М. Горького, викладача вищої школи, доктора медичних наук, професора.

2 - 60 років від часу (1946), як у Донецьку засновано український філіал Всесоюзного науково-дослідного інституту гірничої геології, геомеханіки та маркшейдерської справи. З 1992 року – УкрНДМІ.

3 - 90 років від дня народження Л.М. Колесникової (1916–2003), донецької поетеси. Автор поетичних збірок "Стріла, що мчить до зір",

"Розмова в дорозі", "Намисто", "В дорозі", "Вересневий цвіт", "Клени золоті", "Стежки й літа", "Земле моя", "Рідний край" та ін.

Див.: "Стежки і літа": 80 років від дня народження Л.М. Колесникової (1916) // Знаменні і пам'ятні дати Донецької області в 1996 році. – Донецьк, 1995. – С. 71–74.

4 - 60 років від дня народження Г.А. Боріна (1946), інженера-механіка автомобільного господарства, економіста, заступника начальника КРУ в Донецькій області.

5 - 95 років від дня народження В.К. Коновалова (1911–1967), Героя Радянського Союзу. До війни навчався у м. Донецьк.

- 85 років від дня народження В.С. Кузьміна (1921–1957), Героя Радянського Союзу. До війни жив у м. Донецьк.

- 60 років від дня народження О.Г. Криворучького (1946), льотчика-інструктора, заступника генерального директора з авіаційної безпеки КП "Авіакомпанія "Донбасаеро", заслуженого працівника транспорту України.

- 60 років від дня народження М.С. Осолінкера (1946), інженера-механіка, начальника Головного Донецького обласного управління у справах захисту прав споживачів, заслуженого працівника сфери послуг України, голови Донецької регіональної організації Партії Зелених, депутата Донецької обласної ради.

6 - 95 років від дня народження М.С. Герасимова (1911–1960), Героя Радянського Союзу. Після війни жив і працював у Маріуполі.

7 - 70 років від дня народження І.Г. Ширніна (1936), гірничого інженера-електромеханіка, професора кафедри міжнародної економіки Донецького економіко-гуманітарного інституту, викладача вищої школи, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Міжнародної академії інформатизації, Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності, лауреата Державної премії СРСР України в галузі

науки і техніки, нагородженого орденом Пошани, медаллю ім. М.В. Ломоносова Російської академії наук.

8 - 65 років від дня народження П.М. Циплакова (1941–2005), інженера радіозв'язку, радіомовлення і телебачення, був головним інженером Донецького обласного радіотелевізійного передавального центру, заслуженого працівника промисловості України, Почесного радиста СРСР.

13 - 75 років від дня народження В.М. Татарінова (1931), російського поета. Автор сатиричних мініатюр "Особые приметы", репертуарного збірника "Сорок первый – сорок пятый" та ін. Народився у м. Донецьк.

14 - 185 років від дня народження М.Ф. Щербини (1821–1869), російського поета-сатирика. Автор збірок "Греческие стихотворения", "Новые греческие стихотворения". Народився на хуторі Грузько-Єланчик (тепер Новоазовський район).

- 120 років від часу (1886), як засновано Микитівський ртутний комбінат.

15 - 110 років від часу (1896), як російський письменник О. Серафимович відвідав м. Маріуполь.

16 - 60 років від дня народження О.І. Некрасова (1946), українського композитора, декана виконавчого факультету, професора кафедри композиції та сучасної музичної техніки Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва, викладача вищої школи, професора, заслуженого діяча мистецтв України, директора Міжнародного конкурсу молодих вокалістів "Солов'їний ярмарок" ім. А. Солов'яненка, члена Національної спілки композиторів України та Національного всеукраїнського музичного союзу, лауреата премії ім. С.С. Прокоф'єва.

17 - 85 років від дня народження Н.В. Попової (1921), льотчиці, Героя Радянського Союзу, голови комісії по роботі з молоддю, члена бюро і Президії Російського комітету ветеранів війни, Почесної

громадянки міста Донецьк, нагородженої орденами Пошани, Дружби, Леніна, Червоного прапора, Вітчизняної війни I ступеня, медалями.

18 - 80 років від дня народження М.В. Носулі (1926–1945), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Олексіївка Костянтинівського району.

19 - 110 років від дня народження С.М. Коссе (1896–1988), грецького поета Приазов'я. Твори надруковані у збірках "Пирнэшу астру" та ін.

20 - 95 років від дня народження І.М. Гутника (1911–1984), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Грузьке Добропільського району.

21 - 55 років від часу (1951), як засновано трест "Красноармійськшахтобуд".

22 - 80 років від дня народження В.І. Курилова (1926–1998), Героя Радянського Союзу. Народився, жив і працював у Маріуполі.

- 55 років від дня народження В.С. Забірка (1951), донецького письменника. Автор книжок оповідань та повістей "Право наказу", "Вариант Пата", "Вариант Войнуха", "Тени сна", "Пришествие цивилизации". Народився в м. Артемівськ.

23 - 70 років від дня народження А.П. Лопати (1936), інженера-механіка, колишнього начальника Управління профтехосвіти Донецької облдержадміністрації, викладача, державного службовця, заслуженого працівника професійно-технічної освіти України, члена комісії у справах неповнолітніх при Раді Міністрів УРСР, нагородженого орденом Дружби народів, медалями Н.К. Крупської, О.С. Макаренка.

24 - 120 років від дня народження О.Я. Пархоменка (1886–1921), Героя громадянської війни, активного борця за становлення радянської влади в Донбасі.

25 - 90 років від дня народження М.І. Кошелева (1916–1943), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Макіївка.

26 - 185 років від дня народження Д.І. Журавського (1821–1891), вченого-мостобудівника, за проектами якого були збудовані залізничні мости через річки Донбасу.

- 60 років від дня народження Є.Є. Хасянової (1946), головного балетмейстера Донецького державного академічного театру опери та балету ім. А.Б. Солов'яненка, заслуженої артистки України.

27 - 75 років від дня народження О.В. Гуськова (1931), тренера з боксу, заступника голови Донецької міської федерації боксу, заслуженого тренера Росії, нагородженого орденом Вітчизняної війни II ступеня, медалями.

28 - 75 років від дня народження Є.В. Леонова (1931), гірничого інженера-шахтобудівника, начальника шахтопрохідного будівельного управління № 4 ДВАТ "Трест "Донецьк-шахтопроходка", заслуженого шахтаря України, нагородженого орденами Трудового Червоного прапора, Пошани, медалями.

- 55 років від дня народження Л.П. Кузьменко (1951), журналістки, редактора Донецької обласної державної телерадіокомпанії, заслуженого журналіста України, лауреата міжнародних та всеукраїнських конкурсів творчої майстерності.

30 - 70 років від дня народження П.Є. Ончула (1936), українського співака, професора кафедри академічного співу Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва, викладача вищої школи, народного артиста України, професора, голови Донецького міжобласного відділення Національної спілки театральних діячів України.

Цього місяця виповнюється:

- 65 років від часу, як почало діяти (1941) у Будьоннівському районі м. Донецьк партійно-комсомольське підпілля під керівництвом С.Г. Матьокіна.

- 60 років від часу введення в дію (1946) шахти "Гігант" (тепер шахта ім. Абакумова, м. Донецьк).

ЦЬОГО РОКУ ВИПОВНЮЄТЬСЯ:

- 155 років від дня народження І.І. Манжури (1851–1893), українського поета, збирача усної народної творчості. Перебуваючи у с. Банне (Святогірськ), записав обрядові пісні.

- 130 років від дня народження О.М. Гінзбурга (1876–1949), українського інженера, архітектора. Викладав у вузах Донецька. Народився у м. Слов'янськ.

- 105 років від дня народження П.А. Риндіна (1901–1971), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Пилипчатині Артемівського району.

- 100 років від дня народження Г.О. Марягіна (1906–1972), російського письменника. Автор романів "Озаренные", "Стратег и зодчий", науково-популярної книжки "Открыватели недр Донбасса", повісті "Когда придет твой час" та ін. Народився у м. Краматорськ.

- 100 років від дня народження В.Г. Мільчевського (1906), заслуженого зоотехніка України. Вивів приазовський тип цигайської породи овець.

- 100 років від дня народження В. Харчевникова (1906–1927), одного з перших організаторів літературного гуртка у Горлівці. До його складу входили Ю. Чорний-Діденко, Г. Шимов. Народився у м. Горлівка.

- 95 років від дня народження М.П. Жердєва (1911–1942), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Донецьк.

- 90 років від дня народження Б.І. Медовара (1916), українського вченого у галузі металургії та технології металів. Співпрацював зі спеціалістами маріупольського заводу "Тяжмаш".

- 90 років від дня народження І.К. Сачка (1916–1944), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Артемівськ.

- 90 років від дня народження М.Х. Ржавського (1916–1941), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Першомар'ївка Слов'янського району.

- 85 років від дня народження М.І. Буряка (1921–1944), Героя Радянського Союзу. Народився у с. Кутузівка Добропільського району.

- 85 років від дня народження В.І. Гамаюна (1921–1944), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Дзержинськ.

- 80 років від дня народження В.І. Курилова (1826), Героя Радянського Союзу. Народився у м. Маріуполь.

- 75 років від дня народження Ю.П. Азарова (1931), російського письменника. Автор романів "Групповые люди", "Новый свет", "Печора", "Соленга"; навчально-виховних книг "Чувство, техника, мастерство", "Семейная педагогика", "Радость учить и учиться", "Педагогика семейных отношений", "О мастерстве воспитателя", "Искусство любить детей", "Искусство воспитывать" та ін. Народився у м. Донецьк.

* * *

- 20 віків від часу (I ст.), як з'явилися перші наукові історичні відомості грецького географа та історика Стратона (63 до н. е.–24 н. е.) про сарматів. Відомості про це представлені в унікальному виданні в 17 книжках "География" та в "Исторических записках".

- Кінець XV – початок XVI ст. Почалося природне переселення селян з Росії та України в Прикальміуські степи. Цей період можна вважати початком масового заселення Донецьких степів.

- XVI – початок XVII ст. На півдні нинішньої Донецької області, біля Маріуполя, проходив один з головних шляхів, яким кримські та нагайські татари здійснювали грабіжницькі набіги на південні райони Росії та теперішнього Донбасу.

- 1505 років від часу захоплення (501 р.) болгарами та уграми берегів Азовського, Чорного морів і Тавриди (Кримський півострів).

- 405 років від часу (1601–1602), коли на всій території Катеринославської єпархії був страшний і жорстокий голод.

- 285 років від часу відкриття (1721) родовища кам'яного вугілля Григорієм Капустіним на річці Кундрючій, притоці Сіверського Дінця.

- 220 років від часу визначення і затвердження на карті (1786) землі Війська Донського. У 1873–1920 роках – козацька область Війська Донського.

- 210 років від часу (1796), як вперше в Росії, через 74 роки після відкриття родовища кам'яного вугілля, починається його організована промислова розробка біля Лисичої балки (тепер м. Лисичанськ).

- 205 років від часу (1801), як почали видобувати залізну руду для Луганського ливарного заводу в Бахмутському повіті біля с. Привольне.

- 200 років від часу (1806), як селяни з с. Зайцеве і Щербинівських хуторів почали розробку вугілля в Бахмутському повіті.

- 200 років від часу (1806), як геологами Луганська була знайдена залізна руда у балці біля Бахмута (Артемівська).

- 180 років від часу (1826–1850), як на землях поміщиків Смолянинова, Нестерова, Лариної, Раєвського, братів Рутченків почали виникати поселення та вугільні шахти-копальні.

- 165 років від часу (1841), як генерал-губернатор М.С. Воронцов орендував землю у поміщика Шидловського та побудував першу Олександрівську шахту, яка в 1850 році давала до 500 тисяч пудів вугілля (8 тис. тонн) на рік.

- 160 років від часу переселення (1846) євреїв у Приазов'я.

- 140 років від часу (1866), як 4-м гусарським Маріупольським полком командував І.В. Гурко, герой російсько-турецької війни, кавалер багатьох орденів, у подальшому генерал-фельдмаршал.

- 135 років від часу спорудження першої доменної печі (1871) на Юзівському металургійному заводі. 24 січня 1872 року вона була пущена в дію.

- 135 років від часу заснування (1871) "Спілки Азовського пароплавства".

- 130 років від часу (1876), як внаслідок розвідувальних робіт, проведених під керівництвом академіка О.П. Карпінського, в Бахмутському котловані знайдені значні поклади кам'яної солі (найбільші у світі).

- 130 років від часу (1876), як на Юзівському заводі виплавка чавуну перевищила 1 млн пудів. За виробництвом металу завод вийшов на перше місце у країні.

- 130 років від часу (1876), як П.О. Карпов вперше почав займатися механічним дослідженням пластів у своєму маєтку Трудовому, м. Донецьк.

- 125 років від часу виходу (1881) першої книжкової продукції мариупольських друкарів – "Краткая историческая справка о мариупольской гимназии".

- 125 років від часу введення в дію (1881) паровозного депо Гришине (тепер Красноармійське локомотивне депо).

- 125 років від часу введення в дію (1881) шахт рудоуправління "Артемсіль" (тепер ДВО "Артемсіль").

- 125 років від часу (1881), коли під Свято Вознесіння Господнього, після відкриття шахти № 18, десятник П.О. Карпов заклав Вознесенський рудник "Карпов и его наследники". За кілька років до Жовтневої революції Карпов володів шахтами №№ 16, 18, 20, 21, 5-біс, 1 "Проходка", 10-біс.

- 120 років від часу заснування (1886) Маріупольського судноремонтного заводу (тепер Азовський судноремонтний завод).

- 110 років від часу заснування (1896) на Карповських рудниках ремонтних майстерень (тепер Петровський машинобудівний завод, м. Донецьк).

- 110 років від часу відкриття (1896) Авдотїнської середньої школи (тепер ЗОШ № 40 у Ленінському районі м. Донецьк).

- 110 років від часу заснування (1896) Харцизького трубного заводу (тепер АТЗТ "Харцизький трубний завод").

- 110 років від часу заснування (1896) Старокраматорського машинобудівного заводу (тепер ім. С. Орджонікідзе).

- 110 років від часу заснування (1896) Костянтинівського металургійного заводу (тепер ВАТ "Костянтинівський металургійний завод").

- 110 років від часу відвідання (1896) Юзівського металургійного заводу російським письменником О.І. Купріним. Під впливом побаченого він написав повість "Молох", низку нарисів.

- 110 років від часу введення в дію (1896) шахти "Ветка-Наклонна" (тепер шахта ім. О.М. Горького ВО "Донецьквугілля").

- 105 років від часу (1901), як на землі власної дачі П.О. Карпов закладає Трудівський рудник, м. Донецьк.

- 105 років від часу виходу з друку (1901) у Маріуполі другим виданням книжки П.В. Каменського "История одного дня".

- 100 років від часу введення в дію (1906) залізничної станції Красний Лиман.

- 100 років від часу заснування (1906) Товариства для торгівлі мінеральним паливом Донецького басейну "Продвугілля".

- 95 років від початку будівництва (1911) Північно-Донецької залізниці.

- 95 років від часу завершення (1911) групою геологів під керівництвом Л.Г. Лутугіна складання геологічної карти Донбасу.

- 95 років від часу введення в дію (1911) шахти № 1 "Центральна" у м. Красноармійськ.

- 95 років від часу заснування (1911) Торезької шахти "Солона".

- 90 років від часу приїзду (1916) російського письменника К. Паустовського до Маріупольського порту.

- 90 років від часу заснування (1916) Донецького заводу точного машинобудування (тепер ВАТ "Точмаш").

- 85 років від часу заснування (1921) Слов'янського технічного училища.

- 85 років від часу відкриття (1921) у м. Єнакієве дитячої музичної школи ім. П.І. Чайковського.

- 80 років від часу відкриття (1926) у м. Маріуполь дитячого санаторію ім. Н.К. Крупської.

- 80 років від часу відкриття (1926) у м. Артемівськ музичного училища.

- 80 років від часу відкриття (1926) у м. Артемівськ Палацу культури ім. В.І. Леніна.

- 80 років від часу відкриття (1926) у м. Донецьк Палацу культури ім. І. Франка.

- 75 років від часу відкриття (1931) у Ясинуватій залізничної лікарні (тепер дорожня лікарня № 2).

- 75 років від часу (1931), як на Горлівському машинобудівному заводі ім. Кірова випущена перша врубова машина "ДТК".

- 75 років від часу початку будівництва (1931) шахти "Трудівська" ВО "Донецьквугілля".

- 75 років від часу (1931), як у м. Костянтинівка почав ходити трамвай.

- 75 років від часу заснування (1931) Ремонтно-будівельного управління зеленого будівництва (тепер Донецьке державне комунальне підприємство "Зеленбуд").

- 75 років від часу заснування (1931) Донецького авіаційно-спортивного клубу.

- 75 років від часу заснування (1931) Слов'янського машинобудівного заводу (тепер ВАТ "Словтяжмаш").

- 75 років від часу заснування (1931) Сніжнянської шахти № 32 "Підйомна".

- 75 років від часу введення в дію (1931) Сніжнянської шахти № 32 "Вентиляційна".

- 70 років від часу введення в дію (1936) у м. Донецьк першої АТС машинної системи на 4000 номерів.

- 70 років від часу відкриття (1936) Краматорського машинобудівного технікуму.

- 70 років від часу введення в дію (1936) ВО "Дзержинськвугілля".
- 70 років від часу введення в дію (1936) ВО "Орджонікідзевугілля".
- 70 років від часу заснування (1936) Донецької станції садівництва (м. Артемівськ).
- 70 років від часу заснування (1936) Маріупольського трубопрокатного заводу ім. В.В. Куйбишева.
- 70 років від часу відкриття (1936) у м. Донецьк аеропорту.
- 65 років від часу створення (1941) Донецької овоче-баштанної станції.
- 65 років від часу введення в дію (1941) шахти № 4–5 "Микитівка" (м. Горлівка).
- 65 років від часу відкриття (1941) у м. Донецьк професійно-технічного училища будівельників № 6.
- 60 років від часу (1946), як невеликий чавуноливарний завод у м. Донецьк було переобладнано на завод трамвайного вагонобудування (тепер "Ремкомунелектротранс").
- 60 років від часу (1946), як у Слов'янську почав діяти гідрозавод (тепер Слов'янський масложиркомбінат).
- 60 років від часу (1946), як було повністю відбудовано Макіївський труболиварний завод ім. В.В. Куйбишева (тепер ВАТ "Макіївський труболиварний завод").
- 60 років від часу заснування (1946) Донецького науково-дослідного інституту вугільної промисловості ДонВугі.
- 60 років від часу (1946), як у м. Донецьк відкрито обласний радіоклуб.
- 60 років від часу відкриття (1946) Горлівської міської бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка.

- 60 років від часу заснування (1946) Ясинуватського будівельного технікуму.

- 55 років від часу введення в дію (1951) тресту "Красноармійськшахтобуд".

- 55 років від часу введення в дію (1951) Артемівського заводу шампанських вин (тепер ЗАТ "Завод шампанських вин").

- 50 років від часу (1956), як поріднилися міста Донецьк і Шеффілд (Великобританія).

- 45 років від часу відкриття (1961) у м. Донецьк широкоформатних кінотеатрів "Кальміус" і "Сталь".

* * *

- XVI ст. Перші офіційні царські поселення у Дикому Полі, які царський уряд почав використовувати для укріплення своєї влади над цими землями та поселеннями.

- 435 років від часу заснування (1571) Святогірської і Бахмутської сторожок для захисту соляних джерел та охорони південних кордонів Росії від набігів кримських татар, нагайців та інших кочових племен.

- 330 років від часу заснування (1676) м. Слов'янськ.

- 310 років від часу заснування (1696) с. Біленьке Краматорської міськради.

- 305 років від часу заснування (1701) м. Артемівськ.

- 305 років від часу заснування (1701) с. Луганське Артемівського району.

- 230 років від часу заснування (1776) м. Микитівка.

- 225 років від часу заснування (1781) м. Дружківка.

- 225 років від часу заснування (1781) с. Іскра Велико-новосілківського району.
- 220 років від часу заснування (1786) м. Харцизьк.
- 210 років від часу заснування (1796) с. Гусельщикове Новоазовського району.
- 210 років від часу заснування (1796) с. Троїцько-Харцизьк Харцизької міськради.
- 205 років від часу заснування (1801) с. Сергіївка Слов'янського району.
- 200 років від часу заснування (1806) м. Держинськ.
- 190 років від часу заснування (1816) с. Григорівка Амвросіївського району.
- 180 років від часу заснування (1826) с. Анадоль Волноваського району.
- 175 років від часу заснування (1831) смт Володарське.
- 170 років від часу заснування (1836) м. Добропілля.
- 170 років від часу заснування (1836) с. Республіка Володарського району.
- 170 років від часу заснування (1836) с. Добровілля Мар'їнського району.
- 165 років від часу заснування (1841) с-ща Олександрівка Мар'їнського району.
- 165 років від часу заснування (1841) с. Зачатівка Волноваського району.

- 145 років від часу заснування (1861) с. Білоярівка Амвросіївського району.

- 145 років від часу заснування (1861) с. Малоорлівка Шахтарського району.

- 145 років від часу заснування (1861) с. Роздолівка Артемівського району.

- 130 років від часу заснування (1876) смт Пантелеймонівка Ясинуватського району.

- 125 років від часу заснування (1881) м. Волноваха і ст. Волноваха.

- 110 років від часу заснування (1896–1897) смт Тельманове.

- 95 років від часу заснування (1911) м. Димитрове.

- 85 років від часу заснування (1921) с. Новоселівка Тельманівського району.

- 85 років від часу заснування (1921) с. Шевченко Великоновосілківського району.

- 80 років від часу заснування (1926) с. Первомайське Тельманівського району.

- 80 років від часу заснування (1926) с. Зелений Яр Володарського району.

- 80 років від часу заснування (1926) с. Зелене Поле Великоновосілківського району.

- 75 років від часу заснування (1931) м. Зугрес Харцизької міськради.

- 75 років від часу заснування (1931) с-ща Степне Мар'їнського району.

- 70 років від часу заснування (1936) м. Курахове.
- 60 років від часу заснування (1946) с-ща Клебан-Бик Костянтинівського району.
- 60 років від часу заснування (1946) смт Донське Волноваського району.
- 55 років від часу заснування (1951) с. Мирне Тельманівського району.
- 50 років від часу (1956), як Авдіївка здобула статус міста.

11 січня

СВЯТО-ТРОЇЦЬКИЙ СОБОР м. БАХМУТ

До 260-річчя від часу спорудження

Свято-Троїцький собор Бахмутської фортеці – перлина духовності, архітектури, історії – був видатною пам'яткою не тільки Бахмута, але й усього Донецького краю, оскільки знаходився в адміністративному центрі великих територіальних одиниць, на перетині магістральних торгових шляхів.

Історія його сягає ще до 1711 року, коли з Троїцької фортеці на Тагань-Розі до Бахмутської була перевезена дерев'яна Троїцька церква. Це було викликано умовами Прутського миру, коли Росії довелося залишити північне узбережжя Азовського моря і Бахмутська фортеця стала опорним пунктом на пограниччі з Туреччиною. Пам'ятна кам'яна плита при закладці собору була урочисто закладена Петром I, вона весь час знаходилася і у новозбудованому кам'яному храмі (1746 рік). В олтарі Свято-Троїцького собору зберігалася мідна дошка, на якій було зазначено: "Построен при державе Благочестивой Государыни Императрицы Елизаветы Петровны по благословению Святейшего Правительственного Синода и Преосвященного Феофилакта, Епископа Воронежского и Елецкого, протоиреем Михаилом Иевлевым индикта 9, месяца януария 11 в память Преподобного отца нашего Феодосия общих житий начальника". "Из церквей в Бахмуте одна, именно соборная Троицкая каменная, построена была в 1746 году иждивением казны; и о давности ея свидетельствует особенная оной форма..." – зазначав у 1851 році архієпископ Гавриїл. Протягом майже двох віків собор став центром духовного життя краю: тут хрестили, вінчали, відспівували не тільки місцевих, але й приїжджих солеварів, козаків, купців, селян, міщан...

У 1769 році донськими козаками під орудою Є.Д. Кутейникова під час нападу татар у їхньому обозі була захоплена ікона Казанської Божої Матері і розміщена в соборі. Сучасник, настоятель Бахмутського собору Андрій Лисенков так описує її: "Святы́й лик ее большого размера, но темный, живопись греческая. Подобно всем чудотворным и явлением иконам, она досель сохранилась неповрежденной ни в красках, ни в живописи; на голове ее венеч в камнях, в котором диадема из страз; ветхая часть ризы ее и

Предвечного младенца – бархатные, пронизаны жемчугами и небольшими бриллиантовыми камнями; на шее аметистовая нитка и золотая цепочка". Ікона стає головною святинею Бахмута, чудотворною, за джерелами рятувала місто від чуми в 1771 році і холери в 1845 році. У соборі знаходилися багатий церковний обладунок, бібліотека (зокрема книги, видані за Петра I), архів Бахмутської протопопії та правління.

За описами XIX – початку XX століття іконостас у соборі був увесь "визолочений". У соборній бібліотеці зберігалися у розкішних срібних і атласних оправах Євангелія, в тому числі 1701 року – у кованому сріблі з позолоченим зображенням Спасителя; також у срібній оправі вагою 4,5 кг, а також багато оздоблені Біблії, катехізис (а усього близько 200 книг).

До наших днів дійшла лише ікона "Муки (страсті) Христові", яка зображує Христа у великих муках з мотузкою на шиї і зв'язаними руками, та книга "Акафист Божественным страстям" (фонди Артемівського краєзнавчого музею).

Собор відвідали багато відомих людей, зокрема Омелян Пугачов (1769 рік), Катерина II (1787 рік), Г.С. Сковорода (1781 рік). 13 вересня 1825 року свічку перед чудотворною іконою поставив Олександр II, а через деякий час його тіло відспівували у соборі, коли везли мертвого імператора із Таганрога в Санкт-Петербург.

На початку XX століття собор, удосконалений реконструкціями, мав три престоли. У 1913 році нараховував 3,8 тис. прихожан. При соборі діяли чотири церковно-приходські школи, з 1885 року – Кирило-Мефодіївське братство.

У 1922 році губернською комісією під приводом допомоги голодуючим з собору були вилучені церковні цінності, а в 1929 році церкву було зачинено. Перетворено на молодіжний клуб; перед війною тут був розміщений Артемівський історичний архів. У 1943 році спробу відновити службу в соборі робили німці. Після розміщення по закінченні війни тут складу в середині 60-х роках XX століття унікальну пам'ятку знищили за вказівкою міськкому партії.

Але, незважаючи на зруйнування, собор залишив значний слід у численних писемних джерелах і нашій пам'яті.

Кравець Д.П.

ЛІТЕРАТУРА

Екатеринославские епархиальніе ведомости. – 1874. – № 14.

Махновець Л. Григорій Сковорода. – К.: Наук. думка, 1972. – С. 238.

Справочная книга Екатеринославской епархии за 1918 год. – Екатеринослав: Тип. С.И. Барановского, 1914. – С. 71–72.

Фонди Артемівського краєзнавчого музею.

1 березня

СПОГАДИ ПРО "СПІВЦЯ ЗЕМЛІ ДОНЕЦЬКОЇ"

До 105-річчя від дня народження

Павла Андрійовича Байдебури (1901–1985)

Батько так і не став пенсіонером. Не можу навіть уявити, щоб він сидів без діла на лавочці. Як і раніше, ніколи не відмовлявся від виступів. Ретельно до них готувався. Так і залишилась недописаною сторінка, що писав для виступу на обласному сосюринському святі.

Як і завжди, писав вночі. З роками це давалось з усе більшим напруженням сил. Позначалось на стані здоров'я, вкорочувало віку.

Пам'ятаю його в постійних клопотах: організації виступів, читання рукописів, писання листів, улаштування чийось літературних і не тільки літературних справ... І так було майже тридцять років в Харкові, Одесі, Донецьку, де входив до складу правління письменницьких організацій чи до редакцій журналів. Під кінець життя якось вихопилось: "Може, краще було б написати за цей час три десятки оповідань..."

Батько був непоганий оповідач (ця здібність не така вже рідкість серед письменників), а довелось йому багато чого побачити на своєму віку... Пам'ять його зберігала враження про зустріч з Горьким і Шолоховим, Сосюрою і Маяковським, Вишнею і Рильським, Тичиною, Олешею, Панчем, Борзенком та багатьма іншими відомими й маловідомими людьми. У своїх невеличких усних новелах він короткими штрихами малював суть подій, передавав не тільки зміст, але навіть те, як вони говорили, їх інтонацію, манеру триматись. З його розповідей я і дізнався, як він потрапив на Донбас.

...Рішення про це виникло під час проходження військової служби в 1922–1924 роках.

Перед демобілізацією на запитання, куди виписувати проїзні документи, без вагань відповів: на Донбас.

У Луганську роботи не знайшлось: тут, як і по всій країні, панувало безробіття. Як демобілізований, улаштувався в Краснодоні на руднику у воєнізованій охороні. Але відтіля невдовзі звільнили, бо по ночах на посту співав, а головне – застали в той момент, коли допомагав старенькій: підсобляв підняти оклунок з вугіллям, що та назбирала біля воріт паливного складу, який він охороняв.

Потім вантажник вугілля на шахті, робітник пекарні... І знов люди, що залишили слід на все життя...

"Від щирого серця я вдячний моєму вчителеві-критикові, шахтареві-вантажникові шахти № 2 "Краснодон", Івану Сахроневичу. Він учив мене майстерності у вантаженні вугілля і вправності, чіткості й ясності в перших моїх літературних спробах..."

...У пекарні навчався не тільки випікати хліб, а і пліч-о-пліч працювати з людьми багатьох національностей, та вони добре розуміли один одного, хоч говорили різними мовами.

Невдовзі молодого тістоміса пекарі висунуть до профспілки харчовиків: його цінуватимуть за вміння постояти за товаришів, за силу, якою природа обдарувала селянського сина, і за те, що під час перерв у роботі читатиме вірші, яких буде знати безліч.

Література буде захоплювати все більше. Біля нього згуртуються молоді робітники, службовці складуть осередок "Забою".

Перебування тут, у Донбасі, стане поворотним пунктом у житті батька, остаточно викристалізується життєва лінія, яка приведе його в літературу.

...Тридцять років. Мене цікавило, як їх прожив батько. Сам він не дуже розповсюджувався про цей період свого життя.

Про те, що в 1934 році його звільнять з посади редактора республіканського видавництва, виключать із партії, я довідався від дядька Максима, рідного брата батька, на той час кадрового військового.

– Забирали вночі, – якось проговорився батько про той скрутний час, – колисаю тебе, а сам прислухаюсь: їде машина... ні, проїхала, не зупинилась, на цей раз пронесло...

Мати буде переховувати револьвер, який був у батька, щоб він часом собі чогось не заподіяв.

Не минув нашої родини і голодомор тридцятих.

Дядько Максим розповів про те, що під час голоду пішов із села і десь на дорогах України загинув їх батько, мій дід Андрій Наумович, чудом урятувалась від лихої смерті тоді ще мала їх сестра Їлина.

Якоюсь мірою уявлення про ті часи дає випадок, що відбувався на засіданні літоб'єднання, яким керував батько, випадок, що так налякав усіх.

А причиною всього цього переполоху був виступ хлопчини, що прочитав вірш, який тоді, якщо хтось і писав, то писав, як то кажуть, "в стіл", а читати наважувався колу надійніших людей.

Вугільна промисловість "Всесоюзної кочегарки", як тоді називали Донбас, – перший щабель, основа всього промислового виробництва країни була в прориві. Для допомоги Донбасу виїдуть літератори. Серед них і батько. У 1931 році він працюватиме в редакції газети "Вуглекоп" в Алчевську, а в 1932 році випустить збірку нарисів "Шахта № 10", яка буде написана згідно з "соціалістичною умовою між робітниками шахти № 10 Сорокинської рудоуправи та членом ВУСПу тов. Байдебурую". Робітники брали зобов'язання успішно виконувати плани, а батько – написати про них книжку.

Отакий був час, отакі "прийоми" підвищення продуктивності праці. Але треба сказати, що обидві сторони свої зобов'язання виконали.

Війна змінила звичайний хід життя.

Батько обере армію, і в той же день піде до військового комісаріату.

Про нього в своїй книзі "Життя на війні" буде писати Сергій Борзенко, згадуватиме в листах з фронту Микола Трублаїні, а от сам він писати спогадів не буде.

Не писатиме, може, тому що побачене ним не буде потрібне в тодішній літературі... Немолодий боєць, усі товариші якого загинуть, буде твердити, що його вже вб'ють...

І ось батько знову опиняється в Донбасі.

"Ключчю і Байдебуру ми вирядили на Донбас відроджувати там українське культурне життя", – помітить Ю. Смолич у своїх спогадах. Рішення про це прийнято 29 грудня 1943 року на розширеному засіданні Спілки радянських письменників України.

У Донбас для постійної роботи виїжджають письменники М. Стельмах, А. Ключчя, В. Ковалевський, І. Кологойда.

Відповідальним секретарем Донецької організації затверджено Павла Байдебуру.

Не знаю, чому саме батька призначили секретарем, не знаю, чому з п'яти письменників поїхали тільки двоє, він і Андрій Васильович Ключчя, але впевнений, вибір батько зробив свідомо.

І вже поступово – хтось залишив тільки вдалиї рядок, хтось дав вірш, хтось спромігся на книгу... – наростатиме літературний пласт, буде підійматись планка донецької літератури. Безперечно, процес цей відбувся б і без батька, та і він якоюсь мірою сприяв йому. Пам'ятаю, як ретельно готував він виступи-звіти донецьких письменників у Києві та Москві, як радів їх успіхам.

Всюдисущого сьогодні телебачення тоді ще не було, радіомережа тільки налагоджувалась, та й не могли вони замінити живого слова, прямого спілкування. Людям, які недоїдали, валились із ніг від виснажливої роботи, було потрібно, щоб з ними говорили, щоб говорили про них.

Пізніше, в грудні 1950 року, в промові на V пленумі правління Спілки письменників України (вже саме його проведення в Донбасі буде визначенням результатів роботи колективу донбаських письменників) один із керівників СПУ скаже: "Я вважаю, що самі товариші, які працюють на Донбасі, по-справжньому не уявляють, яку велику роботу вони роблять тут".

Залишаться старі зв'язки з письменниками Києва та Харкова. Батько буде брати участь у роботі керівних органів Спілки. У нас будуть гостями Сосюра, Вишня, інші письменники, що будуть приїжджати на Донбас.

Все буде, як і раніше. Та тільки батько вже не повернеться з Донбасу, він приїхав сюди втретє і залишиться тут назавжди.

Байдебура Ю.П.

ЛІТЕРАТУРА

Про П.А. Байдебуру

Вибрані твори. Спогади про письменника. Дослідження творчості / Уклад. Ю.П. Байдебура. – Донецьк: Схід. вид. дім, 2001. – 219 с.

Романько В.І. Молодечий запал // Солдаты слова: Очерки, воспоминания, биограф. справки о фронтовиках-журналистах и писателях / Сост. П.Ф. Богданов. – Донецк: АЛАН, 2003. – С. 139.

Електронні документи

Матеріали про життя та творчість П.А. Байдебури // Література рідного краю: Творчість українських письменників Донбасу // <http://www.donbaslit.skif.net/Suchasniy/Donetchina.html#1>

9 квітня

З ЛЮДЬМИ І ДЛЯ ЛЮДЕЙ

*До 70-річчя від дня виходу
першого номера газети "Донеччина"*

Єдина обласна україномовна газета "Донеччина" – одне з найстаріших у Донецькому краї друкованих видань. Її перший номер вийшов 9 квітня 1936 року, і називалася вона тоді "Колгоспник Донеччини". З такою назвою газета виходила до 1941 року. Людям старшого покоління газета запам'яталася як "Радянська Донеччина" (1945–1991 рр.).

Їх правонаступниця – газета "Донеччина" – з 1992 року і донині є найкрупнішим та найвпливовішим україномовним виданням східної України.

Виходить двічі на тиждень українською мовою, обсяг номера – чотири сторінки формату А2, щотижневий тираж – 5000 примірників. Сфера розповсюдження – загальнодержавна (Свідоцтво про реєстрацію КВ № 3681, видане 16 лютого 1999 року Міністерством інформації України).

"Донеччина" приділяє велику увагу збереженню і розвитку українського слова в регіоні, послідовно захищає конституційні права українців на забезпечення освітніх і культурних потреб. Постійними в газеті є цільові сторінки: української поезії "Живі джерела" та історико-краєзнавча "Рідний край", добірки "Стусове коло", "Плакаймо рідну мову". Назву останньої добірки отримала встановлена редакцією в 1998 році щорічна премія.

Газета всебічно висвітлює хід економічних перетворень, зокрема тривалий час здійснювала проект інформаційної підтримки ЗАТ "Група "НОРД" – провідного виробника української побутової техніки. Високо поціновано і проект спецвипуску "Донеччина-село", присвяченого земельній реформі, підтриманого Міжнародним фондом "Євразія".

З 1990 року редакція започаткувала щотижневий додаток "Світлиця" для сімейного читання, який можна передплатити окремо від основної газети.

У 1994–1996 роках редакція випускала історико-краєзнавчий альманах "Рідний край". За свою історію редакція газети була

нагороджена орденом Пошани у 1986 році, а також багатьма відомчими відзнаками. За останні роки газеті було присуджено друге місце у Всеукраїнському творчому конкурсі друкованих ЗМІ "Українська мова – мова державна", редакція виходила переможцем першого конкурсу Благодійного фонду пам'яті Олекси Тихого на кращу публікацію про український правозахисний рух загальнонаціонального конкурсу "Українська мова – мова єднання" (м. Одеса) і майже щороку – серед лауреатів фестивалю "Преса Донбасу".

Вперше в Донецькій області редакція спільно з Донецьким національним університетом проводить щорічний творчий конкурс для бажаючих вступити у цей вуз на спеціальність "Журналістика".

Вже кілька років поспіль редакція "Донеччини" активно сприяє випуску газети Товариства польської культури Донбасу "Поляки Донбасу", що виходить польською та українською мовами. Другий рік у "Світлиці" з'являється добірка товариства "Неман" білоруською та українською мовами.

Читачам добре відомі імена журналістів, які багато років працюють у газеті. Це, зокрема, заступники редактора Валерій Шептуха і Наталя Зоц, власкори Олександр Винниченко і Віктор Скрипник, ветеран праці Раїса Салій, а також позаштатні автори: доцент Слов'янського педуніверситету Валерій Романько, письменник-гуморист Павло Куц, художник-карикатурист Микола Капуста, військовий журналіст Дмитро Ільєнко та інші.

Зоц І.О.

ЛІТЕРАТУРА

Газета "Донеччина" // Донбасс: взгляд в будущее: Донец. обл. 2000. – Донецк, 1999. – С. 313.

Газета "Донеччина" – лауреат Всеукраїнського конкурсу ["Українська мова – мова державна", який проводили М-во інформації та Спілка журналістів України] // Жизнь. – 1999. – 26 февр.

Газеті "Донеччина" – 65! // Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області. 2001. – Донецьк, 2000. – С. 39–40.

"Донеччина" – "Срібна" газета!: [За підсумками Всеукраїнського творчого конкурсу друкованих засобів масової інформації

"Українська мова – мова державна", провед. в 1998 р.] // Донеччина. – 1999. – 8 квіт.

Зоц І. Газеті "Донеччина" – 60 років // Рідний край: Іст.-краєзнав. альманах. – Донецьк, 1997. – № 2–3. Ч. 2. – С. 3–5.

Перші лауреати конкурсу "Донеччини" "Плекаємо рідну мову" // Світлиця. – 1998. – 17 квіт. – (Дод. до газ. "Донеччина").

Шептуха В. І віри в краще майбутнє: Щиро бажали газеті "Донеччина" з нагоди її шестидесятиріччя // Донеччина. – 1996. – 13 черв.

Шептуха В. "Донеччина" і ринкові реформи // Донеччина. – 1996. – 1 серп.

30 травня

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

До 85-річчя від часу заснування

Після громадянської війни не діяли шахти, металургійні, коксові, машинобудівні заводи, були зруйновані залізниці. Нове керівництво країни надавало велике значення відновленню Донбасу. Для цього необхідні були інженерні кадри. За рішенням міської влади Донецькому гірничому технікуму виділили будинок колишнього Комерційного училища (тепер 2-й навчальний корпус) і напівзруйновані козацькі казарми. 30 травня 1921 року відбулось офіційне відкриття. Перший набір студентів складав 208 чоловік. Великою проблемою став добір викладацьких кадрів. Для ведення спеціальних предметів запрошувались інженери з промислових підприємств. Оскільки студенти мали дуже слабку загальноосвітню підготовку, адміністрація технікуму організувала робітничий факультет. Це був один із перших в Україні робітфаків, де студенти протягом трьох років вивчали загальноосвітні дисципліни. До 1926 року технікум досягнув значних успіхів у підготовці кваліфікованих фахівців, став центром науково-технічної думки Донбасу. Однак високі темпи індустріалізації Донбасу потребували значно більшої кількості фахівців. У квітні 1926 року Донецький гірничий технікум був реорганізований в Донецький гірничий інститут. До 1941 року інститут перетворився на великий навчальний і науковий центр. Подальші плани розвитку інституту зруйнувала Велика Вітчизняна війна. Напередодні окупації міста фашистами в жовтні 1941 року вдалось евакуювати частину викладачів і студентів у м. Прокоп'євськ, що на Уралі. Восени 1943 року із Прокоп'євська в Сталіно (так тоді називався Донецьк) було направлено групу викладачів для обстеження стану інституту. Шкода, яку було завдано вузу, склала більше 66 млн карбованців. Було спалено і підірвано 13 навчальних і житлових будинків, розграбовано лабораторії, кабінети, бібліотеку. Разом із відновленням промислових підприємств відновлювався інститут. Викладачі і студенти працювали на відбудові навчальних

корпусів, гуртожитків практично цілодобово. Завдяки їхній самовідданій праці 5 грудня 1943 року 678 студентів 1–2 курсів почали навчання. У жовтні 1944 року основний склад інституту, який знаходився в Прокоп'євську, прибув у Сталіно. У ДГІ знову почали діяти 4 факультети: гірничий, гірничо-механічний, металургійний і вуглехімічний.

Зараз у ДонНТУ навчається близько 27 тис. студентів на 19 денних і заочних факультетах за 62 спеціальностями. В університеті працюють 28 членів-кореспондентів та академіків різних технологічних академій, 18 заслужених діячів науки і техніки, освіти, вищої школи. Низка вчених ДонНТУ – це почесні та дійсні члени зарубіжних наукових товариств і академій; Соросовські професори й студенти. З 1999 року університет прийнятий новим членом Асоціації Європейських Університетів. ДонНТУ, зареєстрований як член Європейського товариства інженерної освіти SEFI і як повноправний учасник цієї неурядової міжнародної організації, бере участь у семінарах і зустрічах, які проводяться нею, а також у щорічній конференції і зборах Генеральної Асамблеї SEFI. У ДонНТУ вперше в Україні відкрита віртуальна кафедра ЮНЕСКО, що працює через мережу Інтернет. ДонНТУ є одним із лідерів Інтернет-технологій серед українських вузів. Університетом укладені договори про співпрацю з понад тридцятьма зарубіжними вузами і фірмами країн Західної Європи, США, Канади, Китаю й Кореї, а також країнами СНД. Університет є членом американського товариства матеріалознавців. Двадцять професорів зарубіжних вузів із усіх континентів – почесні доктори наук ДонНТУ. Тут готують інженерів вищої проби. Про це свідчить бронзова нагорода, присуджена ДонНТУ на IV світовій конференції з інженерної освіти. Ця конференція, що проходила в США під егідою Групи із міжнародних зв'язків у сфері інженерної освіти (ILG-EE), привернула до себе увагу експертів ООН, представників низки інших найавторитетніших організацій. У ній взяли участь 50 вузів світу. Навчальний процес в університеті націлений на те, щоб випускник ДонНТУ міг пропонувати, сприймати і реалізовувати технічні, комерційні, соціальні й управлінські ідеї, легко адаптуватися до мінливих умов на виробництві і в житті взагалі. Студенти, які володіють достатньою мірою іноземною мовою й успішно опановують свою спеціальність, можуть направлятися на навчання у зарубіжні вузи. Така перспектива уже стала реальністю для студентів голландського відділення,

німецького, французького технічних факультетів, гірничого, механічного та ін.

Нові спеціальності й напрямки підготовки фахівців завжди є пріоритетними у вузі. Так, наприклад, у цьому році вперше почнеться підготовка інженерів за спеціальностями "Комп'ютерний еколого-економічний моніторинг". Наявність спеціальностей "Геоінформаційні системи і технології", "Землеустрій та кадастр" обумовлена революцією в агропромисловому комплексі України, який потребує фахівців землевпорядкування. Вихід медицини на новий рівень забезпечує спеціальність "Комп'ютерні системи діагностики в медицині та техніці".

ДонНТУ – законодавець нових традицій не тільки в науці і техніці, а й у галузі культури. Серед викладачів ДонНТУ є члени Спілки письменників України. Нещодавно в ДонНТУ відкрито читальний зал Гете-інституту (Німеччина), де читачі можуть скористатися останніми новинками німецької наукової й художньої літератури. Команда КВК ДонНТУ – одна із найбільш відомих і визнаних. Одне із нових починань ДонНТУ – вручення символічної палиці Юза кращим промисловцям, які зробили вагомий внесок у розвиток Донбасу.

Петрова Г.О.

ЛІТЕРАТУРА

80 лет ДПИ-ДонГТУ / Сост. Л.М. Зиновьев. – Донецк: ДонГТУ, 2001. – 234 с.

Никольский И.Л. Страницы истории Донецкого государственного технического университета. – Донецк, 1999. – 56 с.

Панов Б.С. Донецкий национальный технический университет в моей жизни. – Севастополь, 2003. – 204 с.

Профессора Донецкого государственного технического университета рассказывают. – Донецк: Новый мир, 2001. – 380 с.

30 травня

**НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ
ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ – 85!**

До 85-річчя від часу заснування

Науково-технічна бібліотека Донецького національного технічного університету (НТБДонНТУ) була заснована у 1921 році як бібліотека гірничого технікуму. У фонді бібліотеки на той час нараховувалось 200 методичних посібників, написаних викладачами від руки, і біля 2000 книг, які залишились від бібліотеки Комерційного училища, на базі якого і був створений перший у Донбасі вищий навчальний заклад. Бібліотека зростала разом з розвитком навчального закладу. З 1926 року стає бібліотекою Донецького гірничого інституту, з 1935 – Донецького індустріального інституту. У травні 1941 року інститут, а разом з ним і бібліотека, відсвяткував своє 20-річчя. Велика Вітчизняна війна перервала плани майбутнього розвитку. Інститут було евакуйовано у м. Прокоп'євськ. Бібліотека змогла вивезти лише біля 20000 найнеобхідніших підручників. Більш ніж 600 тис. примірників книг залишилось в окупованому місті. Бібліотеку було знищено вщент. З 1943 року почалося відновлення бібліотеки, і до 1948 року фонд складав уже біля 170 тис. примірників книг і журналів, надісланих з різних куточків Радянського Союзу. Починається бурхливий розвиток інституту і бібліотеки. З 1960 року бібліотека отримала нову назву – бібліотека Донецького політехнічного інституту, з 1993 – Донецького державного технічного університету, з 2001 – має сучасну назву.

З 1963 року бібліотека очолює методичне об'єднання вузівських бібліотек Донецького регіону, а з 1986 – зональне методичне об'єднання вузівських бібліотек Донецької та Луганської областей.

Сьогодні бібліотека займає площу 4774 м². Структуру бібліотеки складають 12 відділів, серед яких 7 абонементів, 5 читальних залів. Штат бібліотеки – 86 чоловік.

Бібліотечний фонд галузевий. Загальна кількість – більше 1300000 примірників українською, російською, англійською, німецькою, французькою та іншими мовами, зокрема понад 1200000 книг, 250000 примірників періодичних видань (біля 900 назв), 21000

примірників іноземних видань, 55000 спеціальних видів, 1500 дисертацій, 600 видань на дискетах та магнітних носіях.

Бібліотечний фонд комплектується літературою з питань гірничої справи, металургії, машинобудування, енергетики, обчислювальної техніки, автоматизованих систем, економіки, менеджменту, геології, екології тощо. Фонд містить біля 1000 примірників рідкісних видань з 1826 року, мініатюрні видання, фоліанти з мистецтва (до 50000 примірників), добірку православної літератури (понад 20000 примірників). У книгосховищах зберігаються особисті бібліотеки таких вчених, як Е. Лукашенко, Є. Степанов, В. Сорокін, Б. Радевич та ін.

Щорічно бібліотека обслуговує у своїх підрозділах понад 45000 читачів, які отримують понад 1300000 примірників книг.

Бібліотека має локальну мережу з 28 персональних комп'ютерів. Електронний каталог містить понад 61 тис. записів. Для викладачів і аспірантів створено клас Інтернету. З 2001 року бібліотека впроваджує в роботу АБІС UniLib. Введені в експлуатацію модулі: "Комплектування", "Наукова обробка документів", "Бібліограф", частково – "Обслуговування".

Розпочато будівництво нового сучасного корпусу бібліотеки. Відкриття інформаційно-бібліотечного центру, покликаного стати інтелектуальною основою подальшого розвитку вищої інженерної освіти в Донбасі, планується у 2007 році.

Петрова Г.О.

ЛІТЕРАТУРА

Волкова В.П. Из истории научно-технической библиотеки Донецкого государственного технического университета // 80 лет ДПИ-ДонГТУ: Воспоминания, рассказы, стихи. – Донецк, 2001. – С. 33–36.

Коваленко Е. Информационно-библиотечному центру быть // Донецкий политехник. – 2004. – № 5. – С. 2.

Тиханкова Т.А. Научно-техническая библиотека Донецкого национального технического университета в годы Великой Отечественной войны // Вісник Книжкової палати. – 2005. – № 5. – С. 38–40.

5 вересня

ДОНЕЦЬКЕ ДЕРЖАВНЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ

До 50-річчя від часу заснування

У 1956 році мешканці Донеччини вперше побачили на своїх домашніх телеекранах заставку "Донецька студія телебачення". Приміщення телецентру та деяких підсобних приміщень були збудовані за рік, а пробні передачі велися протягом двох місяців для одного глядача, якому вдома поставили телевізор. Транслювався художній фільм "Джульбарс".

З того часу, і ось уже півстоліття, колектив тепер уже Донецької обласної телерадіокомпанії сповіщає глядачеві про все різноманіття життя області та країни в інформаційних випусках, передачах соціально-економічної, екологічної тематики, у молодіжних, дитячих, спортивних, розважальних, конкурсно-ігрових програмах, художніх фільмах.

Свого часу, протягом багатьох років Донецьке телебачення було кращим в Україні. Знали його і в СРСР, бо на Центральному телебаченні транслювались передачі з Донецька.

Першу кольорову передачу Центрального телебачення доручили провести донецькому диктору Людмилі Царевич.

Сьогодні Донецьке телебачення працює на двох каналах: з логотипом "Регіон" на Першому загальнонаціональному та УТ-1, які транслюють на території Донецької області та областей, що межують з нею (Харківської, Луганської, Запорізької, Дніпропетровської, Ростовської області Російської Федерації).

У дециметровому діапазоні 27-й канал Донецького телебачення дивляться майже два мільйони глядачів обласного центру та сусідніх з ним районів.

Телевізійні проекти здійснюються у двох студіях, одна з яких площею 300 квадратних метрів є найбільшою в регіоні. Для оперативного висвітлення важливих подій використовуються дві пересувні телевізійні станції.

Підготовка програм ведеться на 5-х станціях нелінійного монтажу. Виробничий процес підготовки телепрограм відбувається у цифровому форматі.

В обговоренні актуальних проблем сьогодення в прямому ефірі активну участь беруть телеглядачі, користуючись багатоканальним телефонним зв'язком зі студією. Це такі програми: "Пенсійна реформа" (журналіст Н. Бабукова), "Про наболіле" (журналіст О. Ткачова), "Я – ваш сучасник" (Л. Брегіда), "На мій погляд" (Г. Бирлова), "Все про медицину" (Л. Дунаєва), "Ваше право", "Дорога до храму" (В. Волчек), "Посиденьки з Марком Левицьким" та інші.

Дивовижний світ телебачення захопив майже піввіку тому романтиків та ентузіастів. Деякі з першовідкривачів, засновників телебачення у Донбасі і нині продовжують плідно працювати на основних ділянках складного телевізійного виробництва і передають свій досвід молоді. Це журналісти А. Безбожна, Н. Карастоянов; оператори В. Царевич, Б. Онопрієнко, М. Болдирев; помічники режисера (зараз вже режисери) Л. Перцева, О. Вознюк, Л. Іваннікова; техніки Г. Костіна, Н. Грачова, а також ті, хто прийшов на телебачення дещо пізніше: журналісти В. Незбутня, Н. Бабукова, оператори П. Беркут, В. Соколов, інженери та техніки Н. Жирова, Л. Моргунова, А. Сугоняка, І. Малунова та С. Малунов (зараз директор ТВО ТБ-програм). Поряд з ветеранами працюють багато 20–25-річних журналістів, режисерів, операторів, інженерів, відеооператорів, асистентів та редакторів монтажу, звукорежисерів.

Програми Донецького телебачення неодноразово завойовували призові місця на престижних міжнародних, всеукраїнських, регіональних конкурсах, у тому числі були неодноразовими лауреатами фестивалів "Калинові острови". Так, на попередньому фестивалі були відзначені нагородами усі три роботи, представлені донецькими тележурналістами. А 2001 року фільм "Калина баби Ганни" здобув Гран-Прі. Його авторка – журналістка Галина Бирлова – 2005 року нагороджена Почесною відзнакою "Золоте перо Донбасу".

Редактор Катерина Щурова – володарка нагороди Національної Асоціації спортивного танцю України "Кубок Терпсихори" за кращу телевізійну програму про спортивні танці та переможниця обласних конкурсів журналістської майстерності. Неодноразово перемагала в обласних конкурсах ветеран телебачення Валентина Незбутна, редактор Лариса Перцева. Постійно отримують високі нагороди й передачі для дітей, які готує Лариса Бондаренко. Лауреатами

фестивалів стали М. Корнєєв, А. Безбожна, В. Давимука, Л. Кузьменко.

Багато з тих, хто загартувався, набув професійної майстерності на Донецькому телебаченні, працюють зараз на інших каналах області, країни та навіть за її межами. Перепусткою для них стала висока марка Донецької обласної державної телерадіокомпанії.

Давимука В.

ЛІТЕРАТУРА

Окремі видання

Альтер М. [Донецкий] телевизионный центр // Сталино: Справ. – Сталино, 1956. – С. 98–99.

Донецкая областная государственная телерадиокомпания // Донбасс "Взгляд в будущее". – Донецк, 1999. – С. 316–317.

Шаршаков В. Телеэкрэн и жизнь: [О телевидении Донец. обл.] // Поиск ведут журналисты. – Донецк, 1971. – С. 100–111.

У періодичних виданнях

Міняйло З. Ми були першими: До 45-річчя Донецького телебачення // Світлиця. – 2001. – 16 листоп. – Дод. до газ. "Донеччина".

Притыченко Е. Сталинский телецентр: По документам архивного отдела Донецкого горсовета (1955–1956 гг.) // Наш дом. – 2003. – 14 нояб.

Резникова Р. В кадре – вся наша жизнь: Репортаж из телерадиокомпании, что на Куйбышева, 61 // Донбасс. – 1998. – 14 нояб.

Скоромнов К. Донецкое телевидение представило новый фильм о Леониде Быкове // Восточ. проект. – 1999. – 12 авг.

11 вересня

З НЕВГАМОВНОЇ КОГОРТИ КРАЄЗНАВЦІВ

*До 70-річчя від дня народження
Анатолія Васильовича Шевченка (1936)*

Анатолій Васильович Шевченко – визнаний майстер Донеччини, корифей нашого краєзнавства. Кращі його розвідки ввійшли у свідомість сучасників, стали національним набутком.

Народився Анатолій Васильович 11 вересня 1936 року в містечку Нью-Йорк (нині Новгородське), котре розкинулось на березі річки Кривий Торець, в сім'ї службовця.

Майбутньому краєзнавцеві прийшлося прожити бурхливе й неупорядковане юнацтво, що й, напевно, вплинуло на його творчість. Шестирічним хлопчиком він втратив батьків, згодом відшукав притулку в дідуся й бабусі.

Після закінчення Мало-Іллічівської середньої школи в 1954 році поступив учитись на історико-філологічний факультет Сталінського державного педагогічного інституту. Тут зустрічається із І. Дзюбою та В. Стусом, які мріяли про державне відродження українського народу, готувалися вступити до лав правозахисників, поборників незалежності країни. Ці погляди були близькі і А.В. Шевченку.

У 1959 році Анатолій Васильович був направлений на роботу учителем української мови і літератури в Краснопахарську восьмирічну школу Артемівського району. З того часу він починає збирати матеріали про визначних людей краю – своїх славних земляків, – історію освоєння Донбасу, щедрою рукою доповнює кожний урок унікальною інформацією. 12 травня 1961 року газета "Комсомолец Донбасса" опублікувала його перший нарис, в якому розповідалося про поселення сербів і волохів у XVIII ст. між м. Бахмут та річкою Лугань.

З 1962 року краєзнавець живе і працює у м. Горлівка, де активно включається у краєзнавчу діяльність. Він зробив значний внесок у розв'язання таких регіональних проблем, як історія Донбасу XVIII–XIX ст., економічний розвиток краю, політика, громадський рух, зв'язок з Донеччиною історичних діячів, українських та зарубіжних письменників, брав активну участь у створенні Горлівського

державного історичного музею, постійно співпрацює з Артемівським історико-краєзнавчим музеєм.

А.В. Шевченко – це шукання й шукання, праця й вимогливість і, нарешті, вміння з безконечного плину фактів відібрати потрібний, наймісткіший. Анатолій Васильович має біля 350 публікацій, систематично друкується в журналах "Українська мова і література", "Донбас", "Былое", "Бахмутський часопис", альманасі "Сходження", газетах "Донеччина", "Донбасс", "Вечерний Донецк", "Кочегарка", "Вечерняя Горловка" та інших виданнях, підготував багато цікавих книжок. Є постійним учасником міжнародних, національних, обласних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів.

Краєзнавча діяльність А.В. Шевченка дістала у сучасників заслужене визнання: в Артемівську його нагороджено літературною премією ім. Ніни Вікторівни Вінк, почесними грамотами.

Ми пишаємося земляком-краєзнавцем, співцем нової доби, бо той оптимістичний дух, яким праця А.В. Шевченка пройнята, – це оптимізм дослідника і творця історії.

Гросов О.Я.

ЛІТЕРАТУРА

Основні публікації

Вивчення літературної географії Донеччини // Укр. мова і л-ра в школі. – 1973. – № 6. – С. 56–65.

Новогорловский парк культуры и отдыха // Сходження. – 2005. – С. 7–9.

Основатели города (Горлов, Поляков). – Горловка, 2001. – 60 с.

Пам'яті друга: В. Стус // Былое. – 1993. – № 4–5. – С. 56–58.

Топонимы Горловки: Записки учителя-краеведа. – Донецк: РИП "Лебедь", 1994. – 47 с.

Усна народна творчість Донбасу / Ред. О. Гросов. – Донецьк: Перша лінія – Схід, 2003. – 44 с.

Т.Г. Шевченко та Донеччина: Краєзнавчий нарис. – Донецьк: РВП "Лебідь", 1994. – 28 с.

Як починалась Горлівка. – Горлівка, 1997. – 86 с.

Про А.В. Шевченка

Краєзнавці Донеччини: Довідник / Ред.-упоряд. В.І. Романько. – Слов'янськ: ПП "Канцлер", 2004. – С. 151–152.

Романько В.И. Хранители памяти: О краеведах Донетчины. Вып. 1: Сб. – Славянск, 1993. – С. 44–45.

1 грудня

ПОВЕРНЕННЯ НА БАТЬКІВЩИНУ ВАСИЛЯ ГАЙВОРОНСЬКОГО

*До 100-річчя від дня народження
Василя Андрійовича Гайворонського
(Гайдарівського) (1906–1972)*

По-різному склалася доля тих синів і дочок українського народу, хто з різних причин покинув рідну землю. Нелегкою видалася вона і у талановитого письменника Василя Гайворонського. Сьогодні його ім'я та творчі доробки повертаються до нас, його земляків, хоч біографія та чимало його творів ще мало відомі широкому загалу читачів.

Народився Василь Гайворонський 1 грудня 1906 року в м. Костянтинівка Донецької області. З 16 років почав працювати робітником на скляному заводі, багато займався самоосвітою, мріяв про вищу освіту. В юнацькі роки пробує писати нариси й оповідання. У цій справі його підтримував та заохочував земляк Фелікс Ковалевський. Твори початківця-робітника друкували в газетах "Молодий шахтар", "Кочегарка", в бахмутському журналі "Забой". Три роки студював видавничо-друкарську справу у Московському технічно-мистецькому інституті.

У середині 20-х років Василь Гайворонський стає членом Спілки письменників Донбасу "Забой" та співробітником однойменного журналу. Це був час українізації, коли, як згадував сам Гайворонський, "...цю зрусифіковану промислову частину України впевнено й рішуче опановувала українська культура... Тоді вже прибувала робоча сила не з Росії, а з українських сіл, переважно молодь. Вона потребувала своєї газети, театру, книги, лекцій рідною мовою... В край чорного золота їхали митці, письменники, інтелігенція всіх галузей культури – читали лекції, влаштовували різні гуртки, керували ними. Українська мова голосно звучала в містах і селищах".

І молодий літератор активно включився у творчо-видавничу справу. Слід сказати, що в 1929–1934 роках він був заступником голови письменницької організації "Забой" та заступником головного редактора журналу "Літературний Донбас" (таку нову назву отримав

на той час журнал "Забой"). Колеги, та й просто добрі знайомі, які спілкувалися з В. Гайворонським, відмічали найпомітніші риси його характеру: "...скромність, повна відсутність самореклами чи хизування своїм авторським стажем" (В. Біляїв). Пізніше, коли наш земляк опиниться за кордоном, це підтвердить і відомий літературознавець та редактор Василь Чапленко: "Понад двадцять років жив у нашому середовищі В. Гайдарівський, ніде він про себе не нагадував, а от видав дві книжки, і зразу всі побачили... що це письменник неабиякої сили".

А ситуація на Донбасі на той час різко змінювалася. Національно-патріотичні сили зазнавали утиску, русифікація набирала обертів. У автобіографічних записах В. Гайворонський згадував: "На кінець 1933 року у нас у Донбасі мав відбутися з'їзд письменників. Але ні мені, ні Баглюкові, ні комусь іншому з українських письменників бути на ньому не довелося...

Одного дня ГПУ закрило полотнищами машини, на яких друкувався "Літературний Донбас", присвячений з'їздові, поставило біля машин озброєну охорону, а вже вночі почалися арешти. Арештовано кілька душ, в тому числі Баглюка і мене. А решту взяли під догляд. Звичайно, хто мав можливість, то повтікали".

Саме в цей час державне видавництво у Харкові видало книгу Гайворонського "Пугачівська рудня", але до читачів вона не дійшла: автора звинуватили у троцькізмі і вислали за межі України. Йому вдалося втекти і деякий час переховуватись на Кавказі. У 1944 році він переїхав до Львова, а звідти емігрував до США.

Нелегкі життєві дороги довелося пройти нашому землякові: довгий час не міг приступити до літературної творчості, доводилося працювати вантажником в одному з видавництв, прибиральником у ресторані, був безробітним. У листі до літературознавця П.В. Одарченка Василь Гайворонський писав: "...Я справді намагаюсь писати так, щоб воно було цікаво людям читати, і часом це мені вдається. Але все моє нещастя в тому (як зрештою всіх еміграційних письменників), що я не мав, не маю і не буду мати можливості систематично працювати над творами, пишу інколи прихапцем і похапки, коли трапиться вільна година. А так працюючи, далеко письменникові до виявлення своїх спроможностей..."

Ось як описує зовнішній вигляд майже 50-літнього Василя Гайворонського інший наш земляк з діаспори Володимир Біляїв, який познайомився з ним у Філадельфії: "Перше, що кинулось у вічі, –

богатирська постать і добре відкрите обличчя. Ставний, плечистий степовик. Золотавий відлив сонця нашої Донеччини в коротко стриженім волоссі, сумні волошкові очі. Привітний потиск міцної мозолястої руки".

В. Гайворонський потрапив за кордон уже сформованим письменником. Там він бере псевдонім – Василь Гайдарівський. Видає збірки оповідань і новел "Ще одне кохання" (1946), "А світ такий гарний" (1962), "Заячий пастух" (1962), пізніше в періодиці США з'являється ще декілька його оповідань. У рукописах мав повісті "Крадений батько", "Прокляте море" та роман без назви з шахтарського життя передвоєнного часу. Але книги потребували часу на доробку, творчого натхнення, коштів на видання, чого у Василя Гайдарівського майже не залишилося. Його мучила депресія, приходили хвилини розпачу, що часто трапляється з людьми надзвичайно чутливими і талановитими. А це призводило до запою. "Причин депресії у Василя було більше, ніж у багатьох його колег пера: арешт, ув'язнення та поневіряння в радянському пеклі, трагічна розлука з родиною під час воєнного лихоліття, невлаштованість життя на еміграції, і, особливо, свідомість диспропорції між власним талантом та обмеженою спроможністю його творчого застосування і виявлення" (В. Біляїв). В. Гайдарівський покінчив життя самогубством 13 листопада 1972 року.

У його оповіданні "Заячий пастух" є рядки, які найбільш повно передають трагедію його душі і залишаються актуальними для тих, хто бездумно покидає рідну землю в пошуках кращої долі: "...кожному народові призначене місце на землі самим Богом. Тому людина, де б вона не народилась, любить свій край, чи гарно їй там живеться, чи погано. Німці живуть у Німеччині, турки в Туреччині, французи у Французчині, і ніхто свого краю не кидає, бо не може покинути. А як і трапиться комусь залишити свою батьківщину, то сумуватиме за нею, поки житиме, і сум укоротить такому життя".

На далекому американському континенті покоїться прах нашого земляка-донбасівця Василя Гайворонського. Скупі біографічні відомості про нього та деякі твори письменника потроху повертаються на його батьківщину.

Романько В.І.

ЛІТЕРАТУРА

Твори В. Гайворонського (Гайдарівського)

Окремі видання

А світ такий гарний...= Y EL MUNDO ES TAN HERMOSO: Оповід. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1962. – 238 с.

Циркачка: Оповід. – GREELEY, COLORADO: UKRAPRESS, 1986. – 285 с.

У періодичних виданнях

Гайворонський В. Автобіографічна довідка // Донбас. – 1993. – №1–2. – С. 134–137.

Гайворонський В. Є й щасливі люди: Оповід. // Народна газета. – 1992. – № 12 [Квіт.]. – С. 6.

Гайворонський В. Сенсація знічев'я. Двоє друзів і містер Піт: Оповід. // Оліфіренко В. Уроки правди і добра // Донбас. – 1995 (Спецвипуск). – С. 90–109.

Гайворонський В. Сенсація знічев'я // Уроки правди і добра. Поезія і проза. – Донецьк: Донбас, 2001. – С. 209–217

Про В.А. Гайворонського

Біляїв В. Шукач гарного світу Василь Гайдарівський // В. Біляїв "На неокраїнім крилі...": Штрихи до літературних портретів західної діаспори. – Донецьк: Схід. вид. дім, 2003. – С. 58–78

Бублик Т. "А світ такий гарний...": Вивчення творчості українського письменника з діаспори Василя Гайворонського у школі / Культурні зв'язки Донеччини з українським зарубіжжям: Матеріали науково-практичної конференції, м. Донецьк, 17 грудня 2004 р. – Донецьк: Схід. вид. дім, 2004. – С.144–148

Гармаш А. Письменники західної діаспори у спогадах В. Біляїва. – Там же. – С. 160–165

Заїка Г., Дмитренко Г. Українці в діаспорі // Уроки з народознавства: Посіб. – К.: Ред. часопису "Народознавство", 1995. – С. 57–62, 72–74.

Оліфіренко В. Уроки правди і добра. Джерела літератури рідного краю // Донбас. – 1995 (Спецвипуск). – С. 85–89.

Оліфіренко В. Вивчення літератури рідного краю у школі: Посіб. для вчителів і студентів. – Донецьк: Укр. культур. центр, 1996. – С. 22–23.

1 грудня

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТА ДУХОВНИЙ ЦЕНТР ДОНБАСУ

До 80-річчя від часу заснування

Донецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. Н.К. Крупської заснована у 1926 році на базі 3-х маленьких бібліотек. Налічувала близько 20 тис. примірників книжкового фонду, обслуговувала понад 1000 читачів. Створена як центральна окружна бібліотека, яка мала забезпечити потреби мешканців промислового міста.

У 1932 році стала обласною.

У 1935 році постає питання про будівництво спеціального будинку для бібліотеки. За проектом Харківського Гіпрограду (архітектор Е.Л. Гомзе) було створено грандіозну будівлю.

У повоєнний час будівництво було завершено за проектом архітектора М.І. Порхунова. Повну реконструкцію проведено з 1950 до 1955 року.

З 1983 року будинок взято на державний облік як пам'ятку архітектури.

70-ті роки стали роками справжнього розквіту бібліотеки. У 1966 році вона здобула статус наукової.

Сьогодні бібліотека переживає якісно новий етап у своєму розвитку. Це сучасний, культурний, освітній, науково-інформаційний центр Донеччини, який для жителів регіону є осередком доступу не тільки до суто бібліотечних, але й зовнішніх інформаційних ресурсів.

Основні показники роботи бібліотеки на 01.01.2005 року:

- бібліотечний фонд – 1698112 примірників документів;
- кількість читачів – 53461 чоловік;
- видача документів – 1212551 примірник;
- кількість щоденних відвідувань – до 900 мешканців міста й області.

У фонді бібліотеки зберігається багато цінних видань, наприклад найстаріша книга 1641-го року видання. Взагалі ж у секторі рідкісних книг налічується 9017 примірників документів, серед яких стародруки, кириличні видання, видання громадянського друку, колекція мініатюрних книг. Бібліотека є міжобласним депозитарієм

(на Донецьку і Луганську області), регіональним сховищем 50-тисячного фонду унікальних краєзнавчих видань.

Виконуючи функції головної книгозбірні регіону, бібліотека не лише забезпечує схоронність книжкових зібрань, але й нарощує документально-інформаційний потенціал фонду і організує його використання читачами. Щорічно до книгозбірні надходить 20–30 тис. примірників нових видань, біля 600 назв газет, більш ніж 900 назв журналів. Вирішуючи проблеми повноти комплектування фонду краєзнавчої літератури за рахунок отримання безкоштовного обов'язкового примірника творів друку, що вийшли на території області, бібліотека ініціювала проведення щорічного регіонального форуму (зараз фестивалю) книговидавців, книгорозповсюджувачів і бібліотекарів "Преса і книга Донеччини". Зустрічі, які там відбуваються, і книжковий ярмарок є справжньою святковою подією в культурному житті регіону.

Відгукуючись на потреби державотворення, бібліотека на початку 90-х років розпочала цілеспрямовану роботу з формування фонду україномовної та літератури мовами національних меншин Донеччини. Поповнення його здійснюється не лише за державні кошти, але й за рахунок грантів, добровільних внесків. Протягом останніх років фонд україномовних видань збільшився на 66000 і складає на 01.01.2005 року 163589 примірників. До 10-річчя незалежності України відкрито літературно-художній музей Т.Г. Шевченка. Співпраця з товариством "Канадські приятелі України" (м. Торонто, Канада) призвела до відкриття у стінах обласної книгозбірні Бібліотеки канадсько-українського центру, фонд якої зараз становить більше 20 тис. примірників видань українською й англійською мовами і є культурною спадщиною української діаспори Канади. На сьогодні бібліотека працює в тісному контакті з різними громадськими організаціями та об'єднаннями і є одним з провідних центрів національно-культурного відродження регіону.

Відповідно до вимог часу традиційні документальні ресурси поступово поповнюються текстовими базами даних на електронних носіях. Читачі мають змогу користуватися повнотекстовою базою даних інформаційно-пошукової системи "Закон" (160000 документів), 5000 галузевих електронних журналів, реферативними журналами на CD-ROM тощо.

Бібліотека активно розвивається як інформаційний центр, орієнтований на входження до світового інформаційного простору.

Автоматизована бібліотечно-інформаційна система функціонує на основі локальної мережі з 60 персональних комп'ютерів і об'єднує всі структурні підрозділи бібліотеки. Програмне забезпечення автоматизації бібліотечних процесів спрямоване на впровадження "безпаперової" технології обробки бібліотечного фонду і обслуговування читачів. Бібліотечна статистика, облік фонду і читачів, обробка нових надходжень документів здійснюється в автоматизованому режимі. Електронний каталог бібліотеки вміщує понад 100 тис. записів. База даних бібліографічної інформації перевищує 90 тис. записів. Задоволення інформаційних потреб читачів відбувається з використанням глобальної міжнародної комп'ютерної мережі Інтернет, до якої бібліотека підключилась однією з перших серед обласних бібліотек України завдяки гранту фонду "Євразія". Бібліотека бере участь у "Програмі розширення доступу і навчання в Інтернет", яка адмініструється Радою міжнародних наукових досліджень і обмінів та фінансується Відділом преси, освіти і культури Посольства США в Україні. Бібліотека формує сервер інформаційний портал "Донеччина", має свій сайт, де окрім інформації про бібліотеку розміщуються відомості про край, його природні ресурси, науковий, виробничий і культурний потенціал, що сприяє утворенню і розповсюдженню цілісного позитивного іміджу Донеччини в країні та світі й робить регіон привабливим для розміщення інвестицій.

Упроваджуючи новітні інформаційні технології, отримуючи інформацію, так би мовити, з повітря, бібліотека не відмовляється від традиційних форм роботи з читачами. Для розкриття фонду, популяризації знань та відзначення знаменних і пам'ятних дат, відродження національних традицій проводяться перегляди літератури і книжкові виставки, тематичні вечори, прем'єри та презентації книг, читацькі конференції. Для організації дозвілля читачів у бібліотеці працюють 6 клубів за інтересами, наприклад: "Українська світлиця", "Чарівниця", "Винахідник" та ін., відбуваються зустрічі з діячами мистецтв у музичній вітальні.

Задоволення потреб багатонаціональної Донеччини здійснюється в університеті народознавства, мета якого – популяризувати історію, культуру, традиції народів усіх національностей, що мешкають в регіоні.

Вивчення та дослідження краю відбувається на краєзнавчих читаннях шляхом видання науково-допоміжних бібліографічних

показчиків літератури: "Економіка промисловості Донбасу" (4-й вип.), "Природа та природні ресурси Донбасу" у 2-х ч., "Мистецтво Донбасу" (3-й вип.), "Православна перлина Донбасу: Свято-Успенська Святогірська Лавра", "Греки Приазов'я", "Козацтво Донеччини", "Педагогічний пошук вчителів Донецької області" (3-й вип.), календарі знаменних і пам'ятних дат Донецької області тощо.

З метою виявлення резервів для покращення задоволення попиту читачів ведеться систематична науково-дослідна робота. Проведені дослідження інтенсивності відвідувань читачів бібліотеки з метою оптимізації обслуговування, вивчення потреб читачів в умовах впровадження прогресивних бібліотечних технологій. Бібліотека стала переможцем конкурсів науково-дослідних робіт серед наукових бібліотек України і була нагороджена Дипломами I-го та II-го ступенів.

У бібліотеці діє чітка система науково-методичного керівництва бібліотеками області. Вона є науково-методичним центром для публічних бібліотек 713 міст і районів області системи Міністерства культури і мистецтв України, а також і координаційним центром для всіх бібліотек регіону, незалежно від їхньої відомчої підпорядкованості.

За ініціативою бібліотеки створено обласне відділення УБА, яке має свій сайт в Інтернеті, здійснюється регіональна програма корпоративної каталогізації, бібліотека є членом Бібліотечної Асамблеї Євразії та Української бібліотечної асоціації.

Протягом 10 років фахівці бібліотеки розробили декілька проектів її розвитку і отримали від міжнародних організацій гранти на їх реалізацію у сумі 283 тис. доларів США. За рахунок грантів бібліотекарі мали змогу познайомитись з досвідом роботи своїх колег у Бельгії, Болгарії, Монголії, Німеччині, Польщі, США, Фінляндії, брали участь у роботі міжнародних конференцій з проблем автоматизації, комплектування і книгообміну, реституції бібліотечних фондів і т. ін.

Бібліотека двічі (1999, 2001 роки) була лауреатом конкурсу на здобуття Щорічної регіональної нагороди "Золотий Скіф" у номінації "За розвиток культури регіону". У 2001 році трудовий колектив бібліотеки нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Новакова Л.О.

ЛІТЕРАТУРА

Донецька державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. Н.К. Крупської: Сторінки історії і сучасність (1926–1996): Бібліогр. покажч. / Донец. обл. упр. культури, Донец. держ. обл. універс. наук. б-ка ім. Н.К. Крупської; Уклад.: Т.М. Дрьомова, Л.П. Свіркова, О.В. Башун; Наук. ред. О.В. Башун; Ред.: Ю.О. Лебедева, Г.М. Вальдовська; Відп. за вип. Л.О. Новакова. – Донецьк, 1996. – 82 с.

Донецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. Н.К. Крупської: Сторінки історії та сучасність (1926–2001 рр.): Бібліогр. покажч. Вип. 2. / Донец. упр. культури облдержадміністрації, Донец. обл. універс. наук. б-ка ім. Н.К. Крупської; Уклад.: Т.М. Дрьомова, Г.М. Вальдовська, І.Є. Корольова, О.В. Башун; Наук. ред. О.В. Башун; Ред.: Ю.О. Лебедева, О.Г. Полева; Відп. за вип. Л.О. Новакова. – Донецьк, 2001. – 86 с.

3 грудня

ПОЕТИЧНИЙ ТАЛАНТ І ВАЖКА ДОЛЯ ЛІДІЇ КОЛЕСНИКОВОЇ

*До 90-річчя від дня народження
Лідії Морисівни Колесникової (1916–2003)*

Нелегким видалося життя однієї з найталановитіших поетес Донеччини. Мало розповідала вона колегам, а тим більше журналістам, про свою нележку долю. Іноді в листах до краєзнавця Івана Овчаренка з рідних для неї Святих Гір вона ділилася сокровеним і наболілим.

Народилася Лідія Морисівна Колесникова 1916 року в селищі Банному (тепер Святогірськ). "Мій тато, Морис Френе, родом з Бельгії. Жив у батька – директора невеликого заводу у Криничній, а мати – Наталія Петрівна Колесникова – у цій сім'ї працювала покоївкою. Коли мені минуло півтора роки, іноземцям запропонували покинути Донбас, а моя мама відмовилася їхати на батьківщину чоловіка".

З 1924 до 1932 року отримувала загальну освіту у с. Банне. Дівчина навчалася з великим бажанням, була в перших рядах старанних учениць. Свій перший вірш написала у 12 років, і був він присвячений батькові, якого дівчина ніколи не бачила. Пізніше вона додасть такі слова туги за рідною людиною:

*Схожим на тебе онук твій росте, –
Чудо, що дивна природа створила.
Лиш фотокартка зі мною твоя,
Слід твій доля таїною вкрила.*

Після закінчення семи класів працює на книжковій базі у м. Сталіно, а потім – у Банному ретушером у фотоательє.

І знову зі спогадів Л. Колесникової, які подає І. Овчаренко читачам слов'янської газети "Вісті" від 13 квітня 1996 року: "Перед війною вийшла заміж. До спільного народного лиха війни долучилось особисте горе: чоловік, який тоді фактично покинув мене з двома дітьми, став співробітничати з окупантами. Але його ганьба переслідувала нас усе життя, як на роботі, так і у побуті, у моїй творчості".

Але труднощі не полишають Лїду та її сім'ю: "Навесні 1947 року ми всі: діти, я, мати – попухли з голоду, тіло вкрилося червоними і жовтими плямами, набрякли руки, ноги, обличчя. Я досі не знаю, як ми вижили".

З 1944 до 1949 року Л. Колесникова працює на відбудові зруйнованих війною Банного та Слов'янська. "Саме ота важка робота, коли ми всі день у день голодували, мерзли, вдягнені с'як-так, саме вона наче розкрила мені горизонти, дала якісь нові фарби моїй досить сумовитій музі і сміливість подавати написане до газет", – згадувала вона пізніше.

Перший свій вірш вона побачила у газеті "Социалистический Донбасс" 1945 року. Потім публікувалась у газеті "Радянська Донеччина", київських журналах "Україна", "Радянська жінка", "Вітчизна", "Дніпро", харківському журналі "Прапор". Перша збірка поезій "З ліричного зошита" побачила світ у 1954 році. Про свою першу ластівку поетеса згадувала: "Я думала, що вона буде моїм провалом, але сталося несподіване: відомий критик Леонід Новиченко та інші літературознавці назвали її в числі кращих".

У 1956 році наша землячка була прийнята до Спілки письменників. Це окрилило поетесу, надало їй упевненості в творчих можливостях. З друку виходять її нові книги. Всього маємо на сьогодні 14 поетичних збірок Л. Колесникової. За останню – "Стріла, що мчить до зір" – її авторку удостоєно обласної премії ім. В. Сосюри (1998).

Високо цінували творчі доробки Л. Колесникової М. Бажан, Л. Новиченко, С. Крижанівський, Г. Гордасевич, А. Клочья, П. Бондарчук, І. Білий, С. Жуковський, Ю. Доценко та інші. З хвилюванням прийняла поетеса теплі слова незабутнього Павла Тичини: "Читаю Ваші збірки поезій. Там є сильні-пресильні художні речі, які давно заслуговують бути вставленими в хрестоматії, читанки, декламатори, а також бути покладеними на музику, а ще бути перенесеними художниками на окремі картини свої". В іншому місці відомий поет скаже: "Щодо глибини проникнення у людську душу мало хто з нас може порівнятися з Лідією Колесниковою".

У 1958 році Л. Колесникова переїхала на постійне проживання у м. Донецьк, але ніколи не забувала рідне Святогір'я. Туга за рідними місцями виливалася у поетичні рядки:

*Вечір ліг на поля.
Не виблискують зорі.
Крізь вологий туман
ледве мріють вогні.
І лиш вгадують очі
ті рідні простори,
Що зазивно всміхалися
юній мені.*

Олена Лаврентьєва, донецька поетеса, відмічала: "Як вижив поет у цій маленькій, хворій жінці? Відповідь, котру я від неї почула, єдина: благословенне українське Святогір'я. У природі, в її красі та гармонії знаходила поетеса і втіху, і сили".

13 березня 2003 року Л. Колесникова відійшла у потойбічний світ. За її заповітом похована на новому цвинтарі у м. Святогір'ї. На фасаді місцевої школи відкрито меморіальну дошку – так земляки увічнили пам'ять про талановиту поетесу.

Романько В.І.

ЛІТЕРАТУРА

Твори Л.М. Колесникової

- В дорозі: Поезії. – К.: Рад. письм., 1979. – 86 с.
Вересневий цвіт: Поезії. – Донецьк: Донбас, 1976. – 80 с.
Вибрані поезії. – К.: Дніпро, 1986. – 134 с.
Намісто: Поезії. – Донецьк: Донбас, 1983. – 37 с.
Розмова в дорозі: Поезії. – Донецьк: Донбас, 1988. – 71 с.
Стріла, що мчить до зір: Поезії / Уклад.: В. Білецький, Л. Болонова. – Донецьк: Укр. культур. центр, 1997. – 68 с.

Про Л.М. Колесникову

- Білий І. Любові цвіт до рідної Вітчизни // Рад. Донеччина. – 1986. – 2 груд.
Бондарчук П. С любовью к родной земле // Соц. Донбасс. – 1963. – 19 сент.
Гордасевич Г. Слів прозора глибина // Літ. Україна. – 1969. – 26 груд.

Доценко Ю. Дай відчуть, що ти зі мною // Світлиця (Дод. до газ. "Донеччина"). – 1996. – 13 груд.

Жуковський С. Рокам не замести той дивний світ весни // Вечерний Донецк. – 1996. – 27 дек.

Її серце – в Святогір'ї: Буклет / Упор. І. Овчаренко. – Слов'янськ: "Печатный двор", 2004.

Крахмалева Н. С открытым сердцем // Веч. Донецк. – 1976. – 16 дек.

Лідії Колесниковій – 80 // Літ. Україна. – 1996. – 12 груд.

Лідія Колесникова / Письменники Донеччини: Довід. / Упор. І.О. Білий, С.В. Жуковський. – Донецьк: Нац. Співка письменників України, журнал "Донбас", 2005. – С. 406.

Овчаренко І. Кризь далеч років: Письменники в нашому краї. – Слов'янськ: "Печатный двор", 2005. – С. 127–145.

Овчаренко І. Літературне Придінців'я: Письменники в нашому краї. – Слов'янськ, 1994. – С. 69–70.

Овчаренко І. Поетичний світ Лідії Колесникової // Донеччина. – 1996. – 5 груд.

Приходько І. Голос чистого серця // Донеччина. – 2001. – 6 груд.

Романько В.І. Література рідного краю: Навч. підруч. – Донецьк, 1995. – С. 22.

Щуров Г. "Судьба меня еще при жизни устроила в аду..." // Донецкие новости. – 1996. – 14–20 нояб. – С. 13; 21–27 нояб. – С. 6.

ЗМІСТ

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ У 2006 РОЦІ.....	3
Кравець Д.П. СВЯТО-ТРОЇЦЬКИЙ СОБОР м. БАХМУТ До 260-річчя від часу спорудження	60
Байдебура Ю.П. СПОГАДИ ПРО "СПІВЦЯ ЗЕМЛІ ДОНЕЦЬКОЇ" До 105-річчя від дня народження Павла Андрійовича Байдебури (1901–1985)	63
Зоц І.О. З ЛЮДЬМИ І ДЛЯ ЛЮДЕЙ До 70-річчя від дня виходу першого номера газети "Донеччина"	67
Петрова Г.О. ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ До 85-річчя від часу заснування	70
Петрова Г.О. НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ – 85! До 85-річчя від часу заснування.....	73
Давимука В. ДОНЕЦЬКЕ ДЕРЖАВНЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ До 50-річчя від часу заснування	75
Гросов О.Я. З НЕВГАМОВНОЇ КОГОРТИ КРАЄЗНАВЦІВ До 70-річчя від дня народження Анатолія Васильовича Шевченка (1936)	78

Романько В.І. ПОВЕРНЕННЯ НА БАТЬКІВЩИНУ ВАСИЛЯ ГАЙВОРОНСЬКОГО До 100-річчя від дня народження Василя Андрійовича Гайворонського (Гайдарівського) (1906–1972)	81
Новакова Л.О. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТА ДУХОВНИЙ ЦЕНТР ДОНБАСУ До 80-річчя від часу заснування	85
Романько В.І. ПОЕТИЧНИЙ ТАЛАНТ І ВАЖКА ДОЛЯ ЛІДІЇ КОЛЕСНИКОВОЇ До 90-річчя від народження Лідії Морисівни Колесникової (1916–2003).....	90

Підп. до друку 23.12.2005. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк трафаретний. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 6,1.
Обл. вид. арк. 4,11. Зам. 1-122305. Наклад 100 пр.

Видавниче підприємство "Східний видавничий дім"
(Державне свідоцтво № ДК 697 від 30.11.2001.)
83086, м. Донецьк, вул. Артема, 45
тел./факс (062) 338-06-97, 337-04-80